

EU-eurot liikunnalle ja urheilulle 2021 - 2027

Rahoitusopas

Kuva: Tero Takalo-Eskola

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Kuva: Samuli Hiltunen

Alkusanat: taustaa	4
OSA I Yleiskuva liikunnallisesta EU-hanketoiminnasta ja sen mahdollisuuksista	5
1 Liikuntaväen kiinnostus lisääntynyt EU-rahoitukseen aiemmilla ohjelmakausilla	6
2 EU-rahastot lyhyesti liikunnan ja urheilun näkökulmasta vuosina 2021 - 2027	7
3 EU:n rahastot liikuntatoimijoiden näkökulmasta	8
4 Väitteitä EU-hankkeista - tarua vai totta?	12
OSA II Kansalliset EU-rahoitukset	15
Yleistä kansallisista EU-rahoituksista	16
5 LEADER-toimintatapa	17
6 ELY-keskusten maaseutuosastorahoituksen hanketyypit	19
7 Euroopan sosiaalirahasto PLUS (ESR+)	20
8 Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)	21
9 Interreg-ohjelma	22
OSA II Kansainvälisyyttä edellyttävät EU-rahoitukset	23
10 ERASMUS+OHJELMA	25
11 Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot - rahoitusohjelma (CERV)	34
12 EU4HEALTH	35
13 Life -ympäristöohjelma	36
14 Horizon Europe	37
OSA III Aineisto syvempää hanketoimintaymmärrystä haluaville	39
15 Käytännön kokemuksia: EU-hankkeen työstövaiheessa huomioitavaa	40
16 Liikunta- ja urheiluväki EU-rahoituksia hyödyntämässä: aiempi ja nykytilanne	42
17 Tunnistettavia toimijoita hankerahoituksen ja verkostojen luomisen näkökulmasta	43
18 Kuinka hankeprosessit menevät eri tasoisissa hankerahoituksissa	45
Lähdeluettelo	46

Alkusanat: taustaa

Suomalaisen liikuntatoimijat ovat oppineet hyödyntämään entistä laajemmassa mittakaavassa EU-rahoitusta toimintansa kehittämiseen. Tällä oppaalla haluamme tukea tätä hyvää suuntaa, tuoda liikunnasta ja urheilusta elinvoimaa Suomeen. Toivomme myös, että opas osaltaan edistää liikunta- ja urheiluyhteisön osaamisen vahvistamista ja toiminnan ammattimaistamista.

EU-rahoitukset voivat näyttää pintapuolisesti tarkasteltuna eräänlaiselta ”tikkarimereltä”, missä on paljon houkuttelevia mahdollisuuksia. Rahoituslähtöisesti liikkeelle lähtemisessä on riskinsä. Kokemus on osoittanut, että EU-rahoituksen tulee palvella toteutusvaiheessa organisaation tavoitteiden saavuttamista eikä päinvastoin. EU-rahoitus ei saa heikentää organisaation tavoitteen mukaista etenemistä. Loppujen lopuksi EU-rahoitukset ovat vain yksi, arkipäiväinen väline toteuttaa liikuntaorganisaatioiden strategioita.

Rahoitusoppaan taustalla on EU Sport-hanke, joka käynnistettiin vuoden 2021 elokuussa Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu PLU ry:n (/Liikunnan aluejärjestöjen) ja Olympiakomitean toimesta. Yhteishankkeen on mahdollistanut opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntayksikön kehittämisrahoitus.

Miten hyödynnät tätä EU-rahoitusopasta?

EU-rahoitusopas on jaettu kolmeen isompaan kokonaisuuteen.

- I** Ensimmäisessä osassa saat yleiskuvan suomalaisille liikuntatoimijoille mahdollisista EU-rahoituksista sekä taustaa mahdollisille hankepohdinnoille.
- II** Toisessa osassa käydään läpi ns. kansallisesti haettavat EU-rahoitukset ja kansainvälisyyttä edellyttävät EU-rahoitukset.
- III** Kolmannessa osiossa halukkaat voivat syventää omaa ymmärrystään EU-rahoituksesta monesta eri näkökulmasta.

Kannattaa huomata, että sähköisessä pdf-versiossa linkit toimivat, jolloin pääset helpommin lisätiedon äärelle.

Oppaan aineiston keräämisessä on hyödynnetty eri rahoittajien nettisivuja (esimerkiksi www.rakenne-rahastot.fi, www.oph.fi ja <https://www.leadersuomi.fi/fi/>) omien kokemusten lisäksi. Kiitos myös useille oppaan sisältöä kommentoineille asiantuntijoille!

Helsingissä 16.9.2022

Timo Hämäläinen
erityisasiantuntija

Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu PLU ry (/Liikunnan aluejärjestöt)

Lisätietoja EU-hankerahoituksesta liikuntatoimijoille löydät www.olympiakomitea.fi/eu,
www.liikunnanaluejarjestot.fi -> EU-hanketoiminta ja <https://www.eurahoitusneuvonta.fi/etusivu>

OSA I

Yleiskuva
liikunnallisesta
EU-hanketoiminnasta ja
sen mahdollisuuksista

1

Liikuntaväen kiinnostus lisääntynyt EU-rahoitukseen aiemmilla ohjelmakausilla

Suomessa liikunta- ja urheiluväki on vuosi vuodelta paremmin havahtunut hyödyntämään EU-rahoituksia. Suomessa EU-rahoitusta hyödynnettiin erityisesti liikuntamatkailuinvestointeihin jo pian Suomen EU:hun liittymisen (1995) jälkeen, mutta laajempaan liikunnan kehittämistyöhön rahoituksia on käytetty kasvavalla trendillä vuoden 2000 jälkeen. EU-ohjelmarahoitukset täydentävät osaltaan liikunnan valtiolta ja kunnilta vuosittain saamaa rahoitusta.

Laaja-alaisesti liikuntaa edistäviä hankkeita on saatu EU-rahoituksen piiriin kasvavalla käyrällä. Esimerkiksi EU-ohjelmakaudella 2000-2006 laaja-alaisesti liikuntaa kehittäviä, (kansallisesti haettavalla) EU-rahoituksella toteutettuja hankkeita rekisteröitiin 902 kappaletta — vastaava lukumäärä ohjelmakaudella 2014-2020 oli 2041 hanketta.

Liikunta ja urheiluväki on siis hyödyntänyt EU-rahoituksia kehittämisenä tukena kasvavalla volyymillä koko EU-jäsenyyden ajan. Tämä näkyy myös EU-tukien euromäärissä. Ohjelmakaudella 2000-2006 liikunnallisten EU-hankkeiden julkinen tuki (EU-raha + valtion vastinraha + kuntaraha) oli noin 40M€, ohjelmakaudella 2014-2020 vastaava julkinen tuki on yli 172M€. Liikunnallisten EU-hankkeiden kokonaiskustannusarviot kaudella 2000-2006 olivat yhteensä reilut 60M€, ja vertailun vuoksi kaudella 2014-2020 vastaavat kokonaiskustannukset olivat yli 278M€ - kokonaisvaikuttavuus liikunnallisilla EU-hankkeilla on jo merkittävä.

Kuva: Tero Takalo-Eskola

2

EU-rahastot lyhyesti liikunnan ja urheilun näkökulmasta vuosina 2021 - 2027

Toisessa osassa rahastoja kuvataan yksityiskohdaisesti. Seuraavassa kuitenkin lyhyt johdanto EU-rahastoihin. Rahastokokonaisuus selkiytyy merkittävästi, kun se jaetaan kahteen ryhmään: (1) kansalliset EU -rahastot sekä (2) EU:n erillisrahastot.

2.1. Kansalliset EU-rahastot

Kansallisten rahastojen yleislinjat määritellään EU -tasolla, mutta rahastojen kriteeristöä ja kansallinen tapa toimia räätälöidään maakohtaisesti.

Kansallisesti hallinnoidut EU -rahastot hoidetaan suomalaisen hallintokoneiston toimesta.

Esimerkiksi niitä ovat:

- **Maaseutuohjelma (sis. LEADER),**
- **Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+),**
- **Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)**

Hakemukset kansallisissa EU-rahoituksissa jätetään suomalaisille viranomaisille ja päätökset tehdään Suomessa.

2.2. EU:n erillisrahastot

Erillisrahastojen avulla em. kansallisten rahastojen rinnalla Euroopan komissio myöntää suoria avustuksia EU:n tavoitteita, ohjelmia ja EU-politiikkaa toteuttaville hankkeille. Näiden monikansallisten hankkeiden taustalla ovat EU:n toimintaa ohjaavat ja rahoitusta suuntaavat asiakirjat.

Esimerkiksi urheilun ja liikunnan kannalta keskeisimmän rahaston Erasmus+ Sport-ohjelman taustalla vaikuttavat mm. seuraavat dokumentit (ks. <https://sport.ec.europa.eu/policies>):

- A. EU Physical Activity Guidelines,
- B. Council Recommendations of Promoting Health-enhancing Physical Activity (HEPA) across Sectors,

- C. EU Commission White Paper on Sport,
- D. EU Work Plan for Sport 2021-2024,
- E. EU Guidelines in Dual Careers
- F. Developing European Dimension of Sport
- G. Strategy of Rights of Persons with Disabilities 2021-2030

Näiden dokumenttien sisällöt hakijoiden ja hakemuksen ympärille rakennettavan asiantuntijaverkoston on tunnettava perusteellisesti, kun reagoidaan vuosittain julkaistaviin ehdotuspyyntöihin. Erityisesti isoimpien EU:n erillisrahastojen haku vaatii usein laajan, moniammatillisen tiimin ja laajat kansainväliset kontaktit.

Liikunnan näkökulmasta erityisen hyödynnettäviä EU:n erillisrahoituksia voivat olla mm.

- Erasmus+
 - Sport- ohjelma
 - Nuorisoalan -ohjelma
 - Ammatillisen koulutuksen ohjelma
 - Yleissivistävän koulutuksen ohjelma
- Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -ohjelman (Citizens, Equality, Rights and Values Programme, CERV)
- Europe4Health
- Interreg -ohjelmat

Erillisrahastoissa päätöksiä voidaan tehdä koko EU:ta koskien keskitetysti Brysselissä (esim. Erasmus+Sport-ohjelma) tai hajautetusti jäsenmaissa (esim. Erasmus+ Nuorisoalan ohjelman nuorten ryhmävaihdot).

3

EU:n rahastot liikuntatoimijoiden näkökulmasta

3.1. Rahastot hankesuunnittelijan näkökulmasta / hakijatahon mukaan

Hakijataho

Urheilu- ja liikuntaseura

Liikunnan aluejärjestö

Lajiliitto:

Mahdolliset rahoitussuunnat

LEADER-rahoitus

Maaseuturahastorahoitus

Erasmus+Sport: pienet kumppanuushankkeet

Erasmus+Youth: nuorisovaihdot

European Solidarity Corps: kv. vapaaehtoisvaihdot

LEADER-rahoitus

Maaseuturahastorahoitus

Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+)

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)

Erasmus+Sport: pienet ja isot kumppanuushankkeet

Erasmus+Sport: eurooppalaiset urheilutapahtumat

Erasmus+Youth: nuorisovaihdot

European Solidarity Corps: kv. vapaaehtoisvaihdot

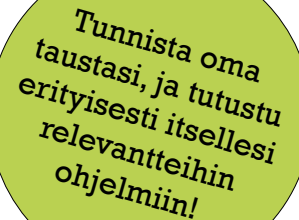
Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+)

Erasmus+Sport: pienet ja isot kumppanuushankkeet

Erasmus+Sport: eurooppalaiset urheilutapahtumat

Erasmus+Youth: nuorisovaihdot

European Solidarity Corps: kv. vapaaehtoisvaihdot

Tunnista oma taustasi, ja tutustu erityisesti itsellesi relevantteihin ohjelmiin!

Tunnista oma taustasi, ja tutustu erityisesti itsellesi relevantteihin ohjelmiin!

Hakijataho

Olympiakomitea

Kunnat (sis. oppilaitokset)

Yliopistot (useimmissa tap.)

Urheiluopistot

Mahdolliset rahoitussuunnat

Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+)

Erasmus+Sport: pienet ja isot kumppanuushankkeet

Erasmus+Sport: eurooppalaiset urheilutapahtumat

Erasmus+Youth: nuorisovaihdot

European Solidarity Corps: kv. vapaaehtoisvaihdot

LEADER-rahoitus tietyillä rajauksilla

Maaseuturahastorahoitus

Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+)

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)

Erasmus+Sport: pienet ja isot kumppanuushankkeet

Erasmus+Sport: eurooppalaiset urheilutapahtumat

Erasmus+Youth: nuorisovaihdot

Erasmus+ Ammatillinen koulutus

Erasmus+ Yleissivistävä koulutus

Kansanterveys kasvun tukena

CERV (esim. town-twinning – ystävyyskaupunkitoim.)

Life

Horizon Europe

European Solidarity Corps: kv. vapaaehtoisvaihdot

Kuva: Tero Takalo-Eskola

3.2. Rahastot hankesuunnittelijan näkökulmasta / idean mukaan

Hankeidea	Teeman soveltuvuus liikuntaan	Kilpailu	Ohjelma
Vuosittain vaihtuvat teemat: HEPA, Dual career jne.	Hyvä	Euroopanlaajuinen eli erittäin kova	Erasmus+Sport
Nuorisovaihdot	Hyvä	Melko kova	Erasmus+nuorisotoimiala
Vapaaehtoiset nuoret suurtapahtumiin	Hyvä	Melko kova	European Solidarity Corps
Koulutushankkeet	Kohtalainen Kohtalainen Kohtalainen	Kova Kova Kova	Erasmus+aikuiskoulutus Erasmus+ammatt. koulutus Euroopan sosiaalirahasto ESR + LEADER
Aktiivinen kansalaisuus	Hyvä Hyvä Hyvä	Kova Melko kova Kova	CERV (esim. town-twinning) LEADER maaseutualueilla ESR+
Työllistäminen, syrjäytymisen ehkäisy	Rajallinen joskus kohtalainen	Kova	ESR+
Uudisrakennukset, korjausrakentaminen	Rajallinen Rajallinen Rajallinen	Kova Kova Kova	EAKR LEADER maaseutualueella Maaseutuohjelmarahoitus
Aktiivisen elämäntyylin aktivointi	Joskus kohtalainen Hyvä	Erittäin kova Melko kova	EU:n terveysohjelma LEADER maaseutualueella
Urheilu- ja ympäristö -teema	Rajallinen	Euroopan laajuinen eli eritt. kova	Life
Urheilututkimus	Hyvin rajallinen	Euroopan laajuinen eli erittäin kova	Horizon Europe
Kilpailut, kv. tapahtumat pelkästään urheilussa	Hyvin rajallinen, oheistapahtumat	Hyvin rajallinen, oheistapahtumat	Oheistapahtumissa Erasmus+Sport not-for-profit tapahtumat

4

Väitteitä EU-hankkeista – tarua vai totta?

Yleistä

Useimmilla meistä on mielikuva siitä, mitä EU-hankkeen toteuttaminen käytännössä tarkoittaa. Ja aika usein ne mielikuvat eivät ole myönteisiä – ja joskus ihan aiheesta. Kokemus helpottaa hanketoiminnan pyörittämistä ihan konkreettisesti. Tästä kappaleesta löydät mielikuvillesi vahvistusta, tai sitten uutta näkökulmaa.

4.1. Usein väitettyä

- Emme me kuitenkaan voi saada EU-rahaa!

Tarua. Vaikka liikunta ja urheilu ei olekaan Erasmus+Sport-ohjelmaa lukuun ottamatta rahoituksen pääkohde, on myös liikunta ja urheiluväellä monia mahdollisuuksia. Toki on hyvä tunnistaa, että kaikkeen ei voi rahoitusta saada ja että kilpailu voi olla kovaa. Mutta, joku ne rahoitukset saa – isoa kalaa kannattaa pyytää, vaikka aina ei tarppaisikään.

- EU-hankkeet on niin vaikeita hakea ja pyörittää, ettei kannata uhrata aikaa siihen!

Tarua. EU-hankerahoitus on ihan tavallisten ihmisten toteuttamille kehittämishankkeille tarkoitettu. EU-hanketyö ei ole mitään ”avaruustiedettä”, vaan ihan normaalia työtä – jossa on omat pelisääntönsä. Tekemällä oppii!

- EU-hankkeet ovat pelkkää byrokratiaa!

Totta ja tarua. Kun julkista rahaa saadaan suuriakin määriä, siitä seuraa raportointivelvollisuus sekä läpinäkyvyysvelvoite (ts. kulut on pystyttävä todentamaan). Tästä seuraa paljonkin paperityötä, mutta ydin hanketoiminnassa on kulloinkin kehitettävän asian eteen tehtävä työ. Paperityöt sietää, kun hankkeella toteutetaan organisaation strategiaa edistävää, tärkeää asiaa.

- Itä- ja Pohjois-Suomessa on helpompi saada EU-rahaa.

Totta ja osin tarua. Itä- ja Pohjois-Suomi on määriteltä monissa rahoituksissa isomman tukitasoalueeksi, mikä voi helpottaa esim. ESR+- ja EAKR-hankkeiden saamista. Mutta kilpailu on sielläkin kovaa, rahoitukselle on monia ottajia.

- Isommissa kaupungeissa ei ole mitään mahdollista saada EU-rahoitusta liikuntahankkeisiin.

Osin totta, osin tarua. Rakennerrahastojen perusidea on tasoittaa eri alueiden kehityseroja. Tästä syystä Suomessa maaseutualueille on LEADER-rahoitusta ja Itä- ja Pohjois-Suomelle korkeampi tukitaso. MUTTA tällä ohjelmakaudella rakennerrahastohankkeita toteutetaan koko valtakunnassa. Lisäksi isoimmista kaupungeista (Esim. Helsinki, Vantaa, Espoo, Oulu, Tampere, Turku = 6Aika) on toteutettu omaa kaupunkikehittämishanketta. Tämän ohella kaupunki-LEADER -toimintatapa on lähdetty kokeilemaan useissa muissa kaupungeissa. Kansainvälisyyttä edellyttävissä rahoituksissa ei ole mitään alueellisia rajoituksia, esim. Erasmus+Sport ja Erasmus+Nurisoalan ohjelma ovat avoimia koko Suomelle – toki ne edellyttävät kansainvälisyyttä.

4.2. Usein kysyttyä (FAQ)

Kysymys: Me tarvitsemme rahaa järjestöömme / seuraamme aika nopeasti, kun budjetissamme on aukko – voisimmeko käynnistää jonkin EU-hankkeen?

• Vastaus: EU-rahoitusta ei voi saada siitä syystä, että organisaatiolla on rahantarve. Lisäksi EU-rahoitus ei ole nopea väline korjaamaan kassakriisiä. Päinvastoin, moni rahoitus edellyttää hanketta

koordinoivalta taholta vahvaa kassavalmiutta vähintään jossakin vaiheessa. Osa hanketuista maksetaan toteutuneita kustannuksia vastaan jälkikäteen, osassa osissa (esim. Erasmus+Sport 70% ennakkona hankkeen alkuvaiheessa, loput loppuraportin hyväksymisen jälkeen).

Kysymys: Meillä on tulossa iso kilpailutapahtuma (kansallinen/kansainvälinen). Voisiko sen toteuttamiseen saada rahoitusta?

• Vastaus: kilpailutapahtumat koetaan liikuntatoimijoiden normaalitoiminnaksi, ja niiden toteuttamiseen ei rahoitusta useimmiten voi saada. Erasmus+Sport not-for-profit -tapahtumissa voidaan rahoitusta saada säännöllisen urheilutapahtuman oheistapahtumiin, ei itse tapahtumaan. Kuitenkin, on joitakin esimerkkejä, että olosuhteiden rakentamiseen ja markkinointiin on saatu EU-rahaa liikuntamatkailullisesta näkökulmasta. European Solidarity Corps-ohjelman kautta on mahdollista saada kansainvälisiä vapaaehtoistyöntekijöitä autamaan tapahtuman järjestelyissä 10-40 henkeä (pari viikkoa – pari kuukautta).

Kysymys: Haluaisimme järjestää harjoitusleirin esim. Espanjassa. Voisimmeko saada sen järjestelyihin EU-tukea?

• Vastaus: puhtaasti harjoitusleiriä ei EU-rahalla voi järjestää. Kuitenkin Erasmus+Nuorisoalan ohjelman kautta on toteutettu ryhmävaihtoja, joissa vaihdon teemaan (esim. vapaaehtoistyö urheiluseurassa) on linkitetty myös harjoitustoimintaa vaihtokohteessa yhdessä ”isäntien” kanssa.

Kysymys: Minulla on idea, mitä pitäisi tehdä?

• Vastaus: Maaseutualueen toimija: ota heti idean synnyttyä yhteyttä oman seutukuntasi Leader-ryhmään. Leader-toimiston henkilökunta katsoo, sopiiko idea yhdistyksen kehittämisohjelmaan ja Leader -toimintatavan yleisiin ehtoihin vai onko sille luontevampi jokin toinen rahoituskanava. Kun ideaa jalostetaan hankkeeksi, tulee selvittää, onko idealle laajempaa tarvetta/kiinnostusta, ketkä olisivat mahdollisia yhteistyökumppaneita, mikä idean toteutus tulisi arviolta maksamaan jne.

• Muut rahoitussuunnat: katso tästä oppaasta idean ne potentiaaliset rahoitussuunnat, ja ota yhteyttä rahoittajaan. Saat sieltä vähintään teknistä neuvontaa.

• Hakemisen valmisteluun kannattaa varata riittävästi aikaa, jopa 4kk-12 kk. Nopeus ei EU-hanke-toiminnassa ole välttämättä paras tapa edetä, esim. tarvittavien verkostojen rakennus hankkeen ympärille vaatii aikaa.

Kysymys: Millaiset hankkeet voivat saada rahoitusta?

• Rahoittajaa sitovat aina kunkin ohjelman rahoitusohjelma sekä etukäteen päätetyt valintakriteerit. Saadaksemme rahoitusta, meidän on kytkettävä ideamme rahoitusohjelmaan.

• Yleensä hyväksyttävien hankkeiden tulee olla yhteisöllisiä, laajempaa joukkoa palvelevia sekä yhdessä kohderyhmän kanssa suunniteltuja. Ne voivat olla tyypiltään kehittämishankkeita, joilla luodaan esimerkiksi uusia palveluita ja toimintaa. Ne voivat olla myös investointihankkeita, joissa esimerkiksi korjataan kylätaloa ja tehdään reitistöjä. Yrityshankkeitten avulla voidaan kehittää yritysten toimintaa, suorittaa investointeja jne.

Kysymys: Miten rahoitusta haetaan?

• Rahoitusta haetaan nykyään pelkästään erilaisilla sähköisillä lomakkeilla, jotka vaihtelevat rahoituksen mukaan. Lisäksi tarvitaan hankesuunnitelman kuvaus sekä erilaisia liitteitä.

• Kansallisissa EU-rahoituksissa aika usein pystyt täydentämään hakemuksen liitteitä, ainakin tietyn rajoittein. Mutta kansainvälisissä EU-rahoituksissa (Erillisrahastot) kaikki hakemuksen liitteet on toimitettava hakuajan puitteissa – niitä ei voida täydentää jälkikäteen.

Kysymys: Ketkä voivat olla hankkeiden hakijoita?

• Hakijan täytyy olla normaalisti juridinen yksikkö: esim. urheiluseura tai urheilujärjestö voivat olla hakijoina monissa rahoitussuunnissa.

• Rahoituksesta riippumatta liikunnallisen hankkeen hakijan tulee olla rekisteröitynyt toimija, ts. ry-pohjainen, kuntaorganisaatio, säätiö, osakeyhtiö tms.

Kysymys: Pitääkö hakijalla olla omaa rahaa? Hyväksytäänkö talkootyötä rahoituksessa?

- Lähtökohtaisesti kaikki EU-hankkeen ovat osarahoitteisia, jolloin hakija joutuu sijoittamaan siihen myös omaa rahoitusta. Poikkeukset kuitenkin vahvistavat säännön.
- Esim. LEADER-rahoituksessa hakijan pitää sijoittaa hankkeeseen omaa rahaa. Jos hankkeelle myönnetään julkista tukea 75 % kustannuksista, on loppu 25 % yksityistä rahoitusta. Yleishyödyllisissä kehittämis- ja investointihankkeissa osan omarahoituksesta voi korvata talkootyöllä. Talkootyötä voi olla enintään 75 % yksityisestä rahasta. Talkootyö on hinnoiteltu (vielä ei tiedossa vuoden 2023 alusta tulevia korvaustasoja). Talkootyöstä pidetään talkootyöpäiväkirjaa. Leader -tuki maksetaan pääosin jälkikäteen syntyneiden kustannusten perusteella, joten käytännössä hankkeen kustannukset maksetaan ensin omalla rahalla.
- Monissa muissa rahoituksissa ei tunneta talkootyötä, jolloin toimitaan normaalisti rahaa käyttäen. Omarahoitus voidaan kerätä myös esim. hankkeen osatoteuttajilta.

Kysymys: Kuinka paljon paperityötä hankkeen hoitaminen vaatii?

- Hanketta suunnitellessa paperityö koostuu hankesuunnitelman laatimisesta sekä hakemuslomakkeen ja siihen liittyvien liitteiden täyttamisestä. Hankkeen aikana hankkeen etenemisestä raportoidaan vuosittain ja maksatusten yhteydessä. Hankkeen päättyessä laaditaan loppuraportti. Raporteissa selvitetään hankkeen tulokset, tapahtumat, kustannukset sekä omarahoituksen ja talkootyön kertymä. Viimeistään loppuraporttiin liitetään hankkeessa tuotettu materiaali (esitteet, nettiportaalit, ohjeistukset, julkaisut yms.) ja hankkeesta

kirjoitetut lehtijutut.

Hankkeen kustannuksista tehdään kaksinkertainen kirjanpito. Paperityöhön kannattaa suhtautua vakavasti, sillä sen avulla todistetaan hankkeessa tehdyt toimenpiteet ja se on edellytys, että hankkeelle voidaan maksaa myönnetty tuki. Paperityön määrä voi kuulostaa suurelta ja hankalalta, mutta se ei ole ylitsepääsemätön urakka.

Kysymys: Miten hankkeen käsittely tapahtuu?

- Hankeideoiden käsittely on eri rahoitusohjelmissa hyvin erilainen. Yhteistä prosesseille on, että hankeideat pisteytetään kriteerien mukaan ja että päätökset tehdään siltä pohjalta.
- Monissa muissa rahoituksissa hakemuksessa määritellään, koska hanke aikaisintaan alkaa. Tämä on tärkeä asia tunnistaa!
- Esim. Leader-rahoitus: Kun hankesuunnitelma tarvittavine lomakkeineen ja liitteineen on valmis, se jätetään sähköisesti rahoittajan edellyttämään järjestelmään. Hankehakemuksen vireilletulosta saatte ilmoituksen. Leader-ryhmän päätös (puolto/hylkäys) tehdään hallituksen kokouksessa. Hakemus ja hallituksen lausunto toimitetaan ELY-keskuksen päätettäväksi.

Hakija voi aloittaa vireillä olevan hankkeen toteuttamisen omalla riskillään ennen ELY-keskuksen virallista rahoituspäätöstä, mikäli hankkeen toteutusaika on alkanut. Viralliseen rahoituspäätökseen voi mennä useita kuukausia. Rahoituspäätös on hakijaa sitova dokumentti, jonka yksityiskohtiin sekä liitteisiin tulee paneutua huolellisesti.

- Esim. Erasmus+Sport-rahoitus: hakuvuonna haetaan rahoitusta seuraavalle vuodelle. Usein haku on sijoittunut keväälle (maalis-huhtikuu), ja hyväksytyt hankkeet saavat aloittaa toimintansa heti seuraavan vuoden alusta.

OSA II

**Kansalliset
EU-rahoitukset**

Yleistä kansallisista EU-rahoituksista

Euroopan maaseudun kehittämisen maaseuturahasto on yksi Euroopan Unionin kanavista kehittää maaseudun oloja. Suomessa maaseudun kehittämisen rahoitusta on vuosina 2021-2022 toteutettu ns. siirtymäkautena, jolloin rahoitusohjelma on edellisen kauden ohjelma ja rahoituslähteenä uuden ohjelmakauden kahden ensimmäisen vuoden rahoitus. Ohjelmaa toteuttavat Suomessa hankekaudella 2023–2027 CAP-suunnitelma sekä Ahvenanmaan kehittämisohjelma. Suunnitelmista vastaava viranomainen on maa- ja metsätalousministeriö.

Maaseutuohjelman rahoitusta haetaan hankkeen koosta riippuen joko suoraan *ELY-keskuksista* tai vaihtoehtoisesti *Leader-toimintaryhmiltä*. Kaikki ohjelman rahoituspäätökset tehdään ELY-keskuksissa. EU-ohjelmien tuki on aina täydentävää rahoitusta, ja tuen saaminen edellyttää, että hankkeen omarahoitusosuus kunnossa. Kannattaa tunnistaa, että vuoden 2023 alusta lähtien alkaa Maaseutuohjelman uusi ohjelmakausi (vuodet 2023-2027). Tästä johtuen rahoitusten haku- ja päätösprosessissa on viiveitä vuoden alkupuolella.

Maaseutuohjelman lisäksi liikuntahankkeita on toteutettu kansallisesti EU:n rakennerahastojen rahoituksella. *Euroopan aluekehitysrahaston (jatkossa EAKR)* ja *Euroopan sosiaalirahasto plus:n (jatkossa ESR+)* tavoitteena on lisätä jäsenvaltioiden taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, sekä vähentää alueiden välisiä kehityseroja. Lisäksi rakennerahasto-ohjelmilla (Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027, linkki: <https://rakennerahastot.fi/uudistuva-ja-osaava-suomi-2021-2027>) pyritään tukemaan aiempaa voimakkaammin unionin kilpailukykyyn vahvistamista. Rakennerahastojen tukea suunnataan erityisesti rakennemuutoksesta kärsiville ja heikommassa osassa oleville alueille.

Suomen rakennerahastostrategian mukaan tukea myönnetään hankkeille, joiden tavoitteena on lisätä kilpailukykyä ja työllisyyttä. Rakennerahastohankkeiden avulla on tarkoitus tasoittaa alueiden välisiä hyvinvointieroja ja parantaa ihmisten mahdollisuuksia työmarkkinoilla. Rakennerahasto-ohjelmien tavoitteena on myös luoda parempia yritys-, osaamis-, innovaatio-, työ- ja asuinympäristöjä.

HUOM! Esimerkkejä vuosina 2017-2020 toteutetuista kansallisista EU-hankkeista löydät täältä.

Kuva: Tero Takalo-Eskola

5

LEADER- toimintatapa

Leader-toimintatapa toimintatapa on koko EU:n alueella käytössä oleva toimintatapa, jolla julkista valtaa siirretään paikallisille toimijoille. Toiminnan tarkoituksena on, että paikalliset ihmiset kehittävät omaa elinympäristöään omien tarpeidensa perusteella ja paikallisin voimin. Leader-toimintaryhmät ovat siis ruohonjuuritason kehittämisyhdistyksiä, jotka rahoittavat oman toimialueensa hankkeita ja yrityksiä omaan kehittämisstrategiaansa perustuen. Hankekaudella 2023–2027 Manner-Suomessa toimii 52 toimintaryhmää (tieto vahvistamatta oppaan kirjoitusvaiheessa) ja lisäksi Ahvenanmaalla toimii yksi ryhmä.

Koko EU:n ohjelmakaudella eli vuosina 2021–2027 Leader-ryhmien julkinen rahoitus on yli 300 miljoonaa euroa.

Rahoitusten päätösprosessi Leader-ryhmissä on hyvin paikallislähtöinen. Leader-ryhmät (hallitus toimihenkilöiden esittelystä) puoltavat hankkeita vuosikohtaiseen budjettiin sekä omaan kehittämisstrategiaansa nojaten. Lopulliset rahoituspäätökset tekee alueen ELY- keskus. Ryhmän kehittämisstrategian laatii sen hallitus, joka koostuu julkisen hallinnon edustajista, paikallisten yhdistysten ja yritysten edustajista sekä maaseudun asukkaista. Hankkeiden valmistelu sekä päätösvalta tuista säilyvät näin siis paikallisilla ihmisillä. Toimintaryhmien rahoitukseen osallistuvat EU:n maaseuturahaston lisäksi valtio, alueen kunnat ja kaupungit sekä yksityiset tahot. Lisäksi osa rahoituksesta voidaan tehdä talkoina. Leader- hankkeiden tukisummat vaihtelevat vuosina 2023–2027 1 000 eurosta aina 180 000 euroon. Tukea hankkeille voi saada hanketyypistä riippuen 20–100% hankkeen kokonaiskustannuksista.

Leader-rahoituksessa käytetyt hanketyypit

Yhteistyöhankkeet kaikki yleishyödylliset hanketyypit kattavana teemana

Kehittämishankkeet toteutetaan kahden tai useamman osapuolten yhteistyöhankkeina, jotka eivät hyödytä vain yhtä yritystä tai tapahdu alihankintana vaan aitona yhteistyönä erilaisten yhteisöjen välillä. Yhteistyötä edistävillä hankkeilla tavoitellaan käytännön uudistuksia ja ratkaisuja, uusia tuotteita ja menetelmiä ja teknologista uudistumista. Viime ohjelmakaudella käytössä ollut ”Maaseudun ja kylien kehittäminen” on yhdistetty yhteistyötoimenpiteeseen, sisällöllisesti em. teema on säilynyt.

Yleishyödyllisten kehittämishankkeiden tavoitteena on edistää asukkaiden palveluja tai kylän viihtyisyyttä, toiminnallisuutta ja vetovoimaisuutta, säilyttää kulttuuriperintöä tai laatia ja toteuttaa kylien kehittämissuunnitelmia. Hanke voi liittyä myös nuoriin, älykkäisiin kyliin, ympäristötoimiin tai kansainvälisyyden edistämiseen. Tuen määrä voi olla jopa 100 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Yleishyödyllisten investointihankkeiden tavoitteena on hyödyttää mahdollisimman montaa alueen asukasta lisäämällä hyvinvointia ja palveluita maaseudulla. Hankkeilla voidaan rahoittaa esimerkiksi kylän yhteisiä harrastuspaikkoja, reitistön perustamista, muuta maaseudun toimintaympäristön kehittämistä tai yhteisten koneiden ja laitteiden hankintaa. Hanketuen määrä voi olla 50–100 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Koulutus- ja tiedonvälityshankkeet

Koulutushankkeet lisäävät osaamista, toimintaa ja yhteistyövalmiuksia sekä välittävät tietoa esimerkiksi uusista menetelmistä ja teknologioista. Tiedonvälityshankkeena voidaan tukea esitteilytoimintaa tai muuta sellaista toimintaa, jossa

välitetään tietoa uusista tuotanto-, markkinointi- tai palvelumenetelmistä tai muista liiketoimintaa olennaisesti parantavista menetelmistä. Tämän lisäksi voidaan tukea sellaisia hankkeita, joissa välitetään energia-, ympäristö- ja maaseututietoutta yrityksille tai alueen asukkaille, yhteisöille ja muille toimijoille. Tukitaso näissä hanketyypeissä voi olla jopa 100%.

Elinkeinojen kehittämishankkeiden tavoitteena on monipuolistaa maaseudun elinkeinotoimintaa. Hankkeiden tavoitteena ei ole hyödyttää yksittäistä yrittäjää, vaan koko toimialaa. Hankkeiden kohteita ovat esimerkiksi mikroyritysten toimintaympäristön kehittäminen ja yritysten yhteistoiminta. Tuen määrä voi olla jopa 100 %.

Yritystuet ovat tarkoitettu yksittäisen yrityksen

kehittämiseen. Niitä voi hakea esimerkiksi rakentamiseen tai koneiden ja laitteiden hankintaan (investointituki), yrityksen käynnistämiseen (käynnistystuki) tai yrityksen tuotteiden, tuotantomenetelmien ja markkinoinnin kehittämiseen (kehittämistuki). Investointituen määrä on 20–35 prosenttia ja käynnistys- ja kehittämistuki ovat setelityyppisiä, kokonaiskustannukset kattavia pientukia.

Lisätietoja löydät hakusanalla ”Leader Suomi” tai linkistä.

Kuva: Tero Takalo-Eskola

6

ELY-keskusten maaseutuosa- rahoituksen hanketyypit

Yhteistyöhankkeet kaikki yleishyödylliset hanketyypit kattavana teemana

Kehittämishankkeet toteutetaan kahden tai useamman osapuolten yhteistyöhankkeina, jotka eivät hyödytä vain yhtä yritystä tai tapahdu alihankintana vaan aitona yhteistyönä erilaisten yhteisöjen välillä. Yhteistyötä edistävillä hankkeilla tavoitellaan käytännön uudistuksia ja ratkaisuja, uusia tuotteita ja menetelmiä ja teknologista uudistumista. Viime ohjelmakaudella käytössä ollut ”Maaseudun ja kylien kehittäminen” on yhdistetty yhteistyötoimenpiteeseen, sisällöllisesti em. teema on säilynyt.

Yleishyödyllisten investointihankkeiden tavoitteena on hyödyttää mahdollisimman montaa alueen asukasta lisäämällä hyvinvointia ja palveluita maaseudulla. Hankkeilla voidaan rahoittaa esimerkiksi kylän yhteisiä harrastuspaikkoja, reitistön perustamista, muuta maaseudun toimintaympäristön kehittämistä tai yhteisten koneiden ja laitteiden hankintaa. Hanketuen määrä voi olla 50-100 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Yleishyödyllisten kehittämishankkeiden tavoitteena on edistää asukkaiden palveluja tai kylän viihtyisyyttä, toiminnallisuutta ja vetovoimaisuutta, säilyttää kulttuuriperintöä tai laatia ja toteuttaa kylien kehittämissuunnitelmia. Hanke voi liittyä myös nuoriin, ympäristötoimiin tai kansainvälisyyden edistämiseen. Tuen määrä voi olla jopa 100 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Koulutus- ja tiedonvälityshankkeet

Koulutushankkeet lisäävät osaamista, toimintaa ja yhteistyövalmiuksia sekä välittävät tietoa esimerkiksi uusista menetelmistä ja teknologioista.

Tiedonvälityshankkeena voidaan tukea esittelytoimintaa tai muuta sellaista toimintaa, jossa välitetään tietoa uusista tuotanto-, markkinointi- tai palvelumenetelmistä tai muista liiketoimintaa olennaisesti parantavista menetelmistä. Tämän lisäksi voidaan tukea sellaisia hankkeita, joissa välitetään energia-, ympäristö- ja maaseututietoutta yrityksille tai alueen asukkaille, yhteisöille ja muille toimijoille. Tukitaso näissä hanketyypeissä voi olla jopa 100%.

Elinkeinojen kehittämishankkeiden tavoitteena on monipuolistaa maaseudun elinkeinotoimintaa. Hankkeiden tavoitteena ei ole hyödyttää yksittäistä yrittäjää, vaan koko toimialaa. Hankkeiden kohteita ovat esimerkiksi mikroyritysten toimintaympäristön kehittäminen ja yritysten yhteistoiminta. Tuen määrä voi olla jopa 100 %.

Yritystuet ovat tarkoitettu yksittäisen yrityksen kehittämiseen. Niitä voi hakea esimerkiksi raketamiseksi tai koneiden ja laitteiden hankintaan (investointituki), yritystoiminnan käynnistämiseen maatilatalouden ulkopuolelle (käynnistystuki) tai yrityksen tuotteiden, tuotantomenetelmien ja markkinoinnin kehittämiseen (kehittämistuki). Investointituen määrä on 20–35 prosenttia ja kehittämistuen 50 prosenttia.

Lisätietoja löydät hakusanalla ”Maaseutura-hasto 2023” tai esim. linkistä.

7

Euroopan sosiaalirahasto PLUS (ESR+)

Mihin Euroopan sosiaalirahasto plussaa (ESR+) voidaan käyttää?

Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) tuetaan pääasiassa työllisyyttä ja osaamista edistäviä hankkeita. ESR- rahoituksella pyritään tukemaan heikommassa asemassa olevia ryhmiä sekä edistämään tasa-arvoisuutta. Suomessa toteutetaan vuosina 2021–2027 yhtä valtakunnallista ESR-ohjelmaa, jossa on viisi alueellista osiota: itä, pohjoinen, etelä, länsi ja valtakunnallinen osio. Alueosiot perustuivat alueellisiin työllisyys-, elinkeino- ja osaamisstrategioihin. Lisätietoja ohjelmasta löydät: <https://rakennerahastot.fi/euroopan-sosiaalirahasto-plus-esr>

Rahoitusta voidaan myöntää hakuperiaatteiden mukaan paikallisille, maakunnallisille, yli maakunnallisille ja valtakunnallisille hankkeille. Hankerahoitusta myönnetään hankehakujen perusteella, tilannetta kannattaa seurata www.rakennerahastot.fi -> hakuajat. Kulloinkin rahoittaja antaa teknistä neuvontaa.

Hankkeen sisältöön sopiva yhteistyökonsortio on edellytys hankkeen toteutukselle. Hankerahoitus voi vaihdella hankekohtaisesti melko paljon, taso voi olla esim. 50%-90%. Aina tarvitaan hakijan omaa rahoitusta, mutta se voidaan kattaa myös konsortion yhteispanostuksella.

Liikunnan näkökulmasta poimittuja tärppejä eri toimintalinjoilta:

Toimintalinja 4. Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi

- Erityistavoite 4.1. Polkuja työhön:
 - sisältää mm. moniammatillisten palvelumallien ja verkostojen kehittämistä asiakkaan eduksi (mahdollistaa liikuntatoiminnan hyödyntämisen välineenä)
 - kohderyhmänä paitsi työttömät ja muut työnhakijat, myös yhdistykset, järjestöt ja kunnat

- Erityistavoite 4.2. Uutta osaamista työelämään:
 - sisältää mm. ”palveluiden kehittämistä”, esim. luovien alojen palvelukokonaisuuksien syntymistä ja kulttuuripalvelujen tuotanto-osaamisen vahvistamista (”liikunnan edistäminen” on mainittu erikseen tausta-asiakirjassa)
 - kohderyhmänä työikäinen väestö (työttömät, työssäkäyvät), mutta myös yhdistykset, järjestöt ja kunnat
- Erityistavoite 4.3. Yhdenvertaiseen osallisuuteen:
 - sisältää mm. ”kehitetään kansalaislähtöistä toimintaa ja yhteisöllisiä palveluja sekä hyödynnetään kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluja osallisuuden, hyvinvoinnin ja työllisyyden edistämiseksi”.
 - kohderyhmänä heikoimmassa asemassa olevat henkilöt, sisältäen vähemmistöt ja erityisryhmät, mutta myös monialaisten palvelujen tarjoajat ja niiden johto ja henkilöstö

Toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi

- Erityistavoite 5.1. Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen:
 - sisältää mm. ”tuetaan lastensuojelun asiakkaana olevien ja etenkin kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten elämäntilannetta ja pärjäämistä. Kehitetään lasten ja nuorten tarpeista lähteviä saavutettavia palveluja ja tukitoimia, esim. osallisuuden ja harrastustoiminnan tukeminen mm. kulttuuri- ja liikuntatoiminnalla”.
 - kohderyhmänä heikoimmassa asemassa olevat lapset ja nuoret, mutta lastensuojelun toimijoiden lisäksi esim. järjestöt.

Lisätietoja ESR-rahoituksesta löydät päivittyvästi osoitteesta www.rakennerahastot.fi

8

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)

Mihin Euroopan aluekehitysrahoitusta (EAKR) voi käyttää?

Euroopan aluekehitysrahasto on yksi Euroopan koheesiopolitiikan rahastoista, jonka tavoitteena on tasoittaa maiden ja alueiden välisiä kehityseroja, luoda elinvoimaa, parantaa työllisyyttä, tukea kestävästä kasvusta ja lisätä kilpailukykyä. Rahastosta tuetaan näitä tavoitteita rahoittamalla erilaisia kehittämishankkeita. Rahastosta tuetaan myös kestävästä kaupunkikehittämisestä.

Suomen ohjelmassa on kolme toimintalinjaa, joissa rahoitetaan EAKR-hankkeita. Jokaisen toimintalinjan alla on lisäksi erityistavoitteita, jotka kuvaavat ohjelman sisältöä tarkemmin. Liikuntatoimijoista erityisesti yritykset ovat käyttäneet viime kaudella EAKR-rahoitusta esim. tuotekehitysinvestointeihin.

Rahoitusta voidaan myöntää hakuperiaatteiden mukaan paikallisille, maakunnallisille ja ylimaakunnallisille hankkeille. Hankerahoitusta myönnetään hankehakujen perusteella, tilannetta kannattaa seurata www.rakennerahastot.fi. Kullonkin rahoittaja antaa teknistä neuvontaa. Hankkeen sisältöön sopiva yhteistyökonsortio on edellytys hankkeen toteutukselle. Hankerahoitus voi vaihdella hankekohtaisesti melko paljon, taso voi olla esim. 50%-90%. Aina tarvitaan hakijan omaa rahoitusta, mutta se voidaan kattaa myös konsortion yhteispanostuksella.

Liikunnan näkökulmasta poimittuja tärppejä eri toimintalinjoilta:

Toimintalinja 1: Innovatiivinen Suomi

- Erityistavoite 1.2. Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi:
 - Ohjelmalla tavoitellaan digitalisaatioon, datatalouteen ja teknologisiin murroksiin liittyvien liiketoimintamahdollisuuksien kattavaa hyödyntämistä. Digitaalisuutta edistävien TKI-tulosten käyttöönotto ja skaalautuminen ovat keskeisiä liiketoiminnan kasvun mahdollistamiseksi.
 - Toimintalinja 3: Saavutettavampi Suomi
- Erityistavoite 3.1.: Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen:
 - Toimenpiteillä parannetaan ja nykyaikaistetaan pk-yritysten kilpailukykyä kannalta tärkeitä maantieliikenteen ja logistiikan yhteyksiä, eri liikkumis- ja kuljetusmuotojen yhteenliitettävyyttä, elinkeinoelämää ja pk-yritysten toimintaympäristöä kehittäviä tieliikenneväyliä ja -palveluita, kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiä sekä liikenneturvallisuutta. Toimenpiteitä toteutetaan vain Itä- ja Pohjois-Suomessa käyttäen pohjoisen harvaan asuttujen alueiden erillisrahoitusta.

Lisätietoja EAKR-rahoituksesta löydät päivitettyä osoitteesta www.rakennerahastot.fi

9

Interreg-ohjelma

Euroopan alueellisen yhteistyö (EAY) -tavoitteen ohjelmat, eli Interreg-ohjelmat ovat osa EU:n alue- ja rakennepolitiikkaa. Interreg-ohjelmilla tuetaan raja-alueiden ja laajempien, rajat ylittävien yhteistyöalueiden integroitumista sekä alueiden ja kaupunkien välisten verkostojen syntymistä ja vahvistumista. Yhteistyötä lisäämällä, kokemusten vaihtoa edistämällä ja hyviä käytäntöjä levittämällä ohjelmat vaikuttavat alueiden kilpailukykyyn ja taloudelliseen kehitykseen. Ohjelmilla edistetään myös Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaisia ympäristötavoitteita.

Lisäksi ohjelmilla vahvistetaan Itämeren aluetta eurooppalaisena ja globaalina talousalueena sekä etsitään yhteisiä ratkaisuja pohjoisten harvaan asuttujen alueiden haasteisiin.

Suomi osallistuu 2021-2027 kaudella kahdeksan Interreg-ohjelman toimeenpanoon:

Rajat ylittävän yhteistyön ohjelmat

- Aurora (Suomesta Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa)
- Central Baltic (Suomesta Satakunta, Varsinais-Suomi, Uusimaa, Kymenlaakso, Etelä-Karjala)

Valtioiden välisen yhteistyön ohjelmat

- Northern Periphery and Arctic
- Baltic Sea Region

Alueiden välisen yhteistyön ohjelmat

- Interreg Europe
- Interact
- ESPON
- Urbact

Kolarctic, Karelia ja South-East Finland - Russia Interreg-ulkorajaohjelmien valmistelu on pysäytetty Venäjän hyökättyä Ukraina.

Liikunnan ja urheilun näkökulmasta eri Interreg-ohjelmat eroavat toisistaan painotuksiltaan. Viime ohjelmakaudelta on liikunnan näkökulmasta hyviä esimerkkejä isoistakin liikunnan kehittämishankkeista ja rajat ylittävästä yhteistyöstä, mutta ei joka puolella Eurooppaa ja ei jokaisesta Interreg-ohjelmasta. Liikunta voi tälläkin ohjelmakaudella olla osana vihreän siirtymän ja innovatiivisten ratkaisujen hankkeita, liikuntaa voi hyödyntää sosiaalisen inklusion välineenä sekä eri maiden kansalaisten vuorovaikutuksen välineenä.

Lisätietoja löydät hakusanalla ”Interreg-ohjelma” tai linkistä.

OSA II

**Kansainvälisyyttä
edellyttävät
EU-rahoitukset**

Nämä kansainvälisyyttä edellyttävät EU -ohjelmat mahdollistavat myös liikuntanäkökulman huomioisen

- **Erasmus+ -ohjelma**
 - Erasmus+ liikunnalle ja urheilulle – Sport
 - Erasmus+ nuorisosalalle
 - Erasmus+ ammatilliselle koulutukselle
 - Erasmus+ aikuiskoulutukselle
 - Erasmus+yleissivistävälle koulutukselle
- **Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -rahoitusohjelma (CERV)**
- **EU4Health**
- **Työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskeva ohjelma**
- **Life**
- **Horizon Europe**

Kuva: Tero Takalo-Eskola

10

ERASMUS+OHJELMA

Pääasiallisena lähteenä tälle osiolle on Opetushallituksen nettisivut (www.oph.fi).

Erasmus+-ohjelman alla ovat mm.

- Erasmus+ liikunnalle ja urheilulle – Sport
- Erasmus+ nuorisoalalle
- Erasmus+ ammatilliselle koulutukselle
- Erasmus+ aikuiskoulutukselle
- Erasmus+ yleissivistävälle koulutukselle

Erasmus+ -ohjelman tavoitteena on vuosina 2021-2027

- tukea ihmisten koulutuksellista, ammatillista ja henkilökohtaista kehitystä koulutuksen, nuorison ja urheilun alalla Euroopassa ja kumppanimaisissa
- edistää kestävästä kasvusta, työllisyyttä, sosiaalista koheesiota ja innovaatioita
- vahvistaa eurooppalaista identiteettiä ja aktiivista kansalaisuutta.

Erasmus+ -ohjelma edistää lisäksi:

- oppilaiden, opiskelijoiden, opettajien ja kouluttajien oppimiseen liittyvää liikkuvuutta sekä koulutusalan organisaatioiden yhteistyötä, osallisuutta, huippuosaamista, luovuutta ja innovaatioita
- nuorten ja nuorisotyöntekijöiden epävirallista oppimista ja aktiivista osallistumista sekä nuorisjärjestöjen yhteistyötä, osallisuutta, luovuutta ja innovaatioita
- urheiluvalmentajien ja urheiluhenkilöstön oppimiseen liittyvää liikkuvuutta sekä liikunta- ja urheiluorganisaatioiden yhteistyötä, osallisuutta, luovuutta ja innovaatioita

Vuosien 2021-2027 Erasmus+ -ohjelmassa painotetaan erityisesti inklusiota, digitaalisuutta, vihreyttä sekä yhteiskunnallista osallistumista.

Osallisuus ja moninaisuus

- Erasmus+ -ohjelmaan osallistuminen halutaan mahdollistaa yhä useammalle yksilölle ja laajemmille kohderyhmille. Uudessa Erasmus+ -ohjelmassa helpotetaan ohjelmaan osallistumista, jotta uudet toimijat, pienet organisaatiot ja henkilöt, jotka eivät muuten osallistuisi, voivat hyötyä Erasmus+ -ohjelman tarjoamista mahdollisuuksista. Ohjelmaan lisätään muun muassa paikallisia nuorisoalan toimintoja, lyhytkestoisia liikkuvuusjaksoja sekä pienimuotoisia kumppanuushankkeita, jotka mahdollistavat matalan kynnyksen osallistumisen.

Digitaalisuus

- Erasmus+ -ohjelman uudella ohjelmakaudella hyödynnetään yhä enemmän digitalisaation tuomia mahdollisuuksia kansainvälisessä yhteistyössä. Virtuaalinen oppiminen täydentää fyysistä liikkuvuutta ja ulkomaanjaksoja. Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa hyödynnetään entistä enemmän verkon välityksellä tapahtuvaa yhteistyötä hankekumppanien kesken. Ohjelma tukee lisäksi digitaitojen kehittämistä, innovatiivisten virtuaalisten opetusmenetelmien käyttöönottoa ja verkkoteknologian hyödyntämistä.

Ympäristövastuullisuus

- Uusi Erasmus+ -ohjelma edistää ympäristövastuullista kansainvälisyyttä. Yksi keino on esimerkiksi ulkomaanjaksojen hiilijalanjäljen pienentäminen suosimalla mahdollisuuksien mukaan ympäristöystävällisiä matkustusmuotoja ja virtuaalista yhteistyötä. Ohjelman avulla lisätään myös osallistujien ja organisaatioiden ympäristötietoutta ja sitoutumista kestäväan kehitykseen.

Aktiivinen kansalaisuus

- Erasmus+ -ohjelman tavoitteena on lisätä yhteiskunnallista osallistumista tukemalla aktiivista kansalaisuutta ja edistämällä sosiaalisten ja kulttuurienväliden taitojen, kriittisen ajattelun ja medialukutaidon kehittymistä. Ohjelmassa etusijalla ovat hankkeet, jotka tarjoavat mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja nuorten kansalaistoimintaan. Keskiössä on myös tietoisuuden ja ymmärryksen lisääminen Euroopan unionin asioista, EU:n yhteisistä arvoista ja yhteisöllisyyden ja moninaisuuden periaatteista.

ERASMUS+ -tuet ja toimet ryhmitellään avaintoimiin. Tätä jaottelua käytetään myös liikunta- ja urheiluhankkeissa.

Erasmus+ -ohjelma rahoittaa liikkuvuus- ja yhteistyöhankkeita. Ohjelmatoiminnot on ryhmitelty kolmen niin sanotun avaintoimen (Key Action, lyhenne KA) alle.

Erasmus+ -ohjelmaopas esittelee haettavan rahoituksen ja toiminnot avaintoimittain. Samoin hakemusportaalissa Erasmus+ -ohjelman hakulomakkeet on järjestetty suurimmaksi osaksi avaintoimien mukaan. Siksi kaikkien hankkeeseen osallistuvien tahojen on hyvä tietää, mihin avaintoimeen suunniteltu hanke liittyy.

Avaintoimi 1 (Key Action 1, KA1):

Oppimiseen liittyvä liikkuvuus

- oppijoiden ja henkilöstön liikkuvuus tarjoaa yksilöille ja ryhmille mahdollisuuksia oppimiskokemuksiin ja/tai ammatillisen kokemuksen hankkimiseen ulkomailla
- nuorten osallistumishankkeet tukevat nuorten vapaiden ryhmien ja/tai nuorisjärjestöjen organisoimia kansainvälisiä aloitteita, joiden tavoitteena on edistää nuorten aktiivisen kansalaisuuden kehittymistä sekä tietoisuuden lisäämistä EU:n yhteisistä arvoista ja perusoikeuksista
- urheiluhenkilöstön ja valmentajien liikkuvuus tarjoaa ruohonjuuritason liikunta- ja urheiluorganisaatioille mahdollisuuksia oppimiskokemuksiin toisessa urheiluseurassa.

Avaintoimi 2 (Key Action 2, KA2):

Innovointia ja hyvien käytäntöjen vaihtoa edistävä yhteistyö: Yhteistyöhankkeet (Partnerships for Cooperation), tämä osio toteutuu Erasmus+Sport -ohjelmassa kokonaisuudessaan

- Kumppanuushankkeiden tavoitteena on antaa organisaatioille mahdollisuuden parantaa toimintansa laatua sekä kehittää ja vahvistaa kansainvälisiä yhteistyöverkostoja.
- Pienimuotoisilla kumppanuushankkeilla parannetaan pienten organisaatioiden ja uusien toimijoiden pääsyä ohjelmaan. Pienimuotoiset kumppanuushankkeet mahdollistavat uusien kumppanuuksien syntyä, hyvien käytäntöjen vaihtoa ja pienimuotoista kehittämistä.
- Voittoa tavoittelemattomat urheilutapahtumat-toiminto tukee liikunta- ja urheilutapahtumien valmistelua ja organisointia. Hankkeet tuovat myös esille urheilun roolia sosiaalisen inklusion, tasavertaisten mahdollisuuksien sekä terveyden edistämisessä.

Avaintoimi 3 (Key Action 3, KA3):

Tuki politiikan kehittämiseen ja yhteistyöhön.

Avaintoimi 3 tukee

- toimia, joiden tarkoituksena on valmistella ja tukea EU:n poliittisen toimintaohjelman toteutusta koulutuksen, nuorison ja urheilun aloilla
- eurooppalaisia kokeiluhankkeita, jotka on suunnattu korkean tason viranomaistahoille
- toimia, joiden tarkoituksena on kerätä tietoa koulutuksesta sekä nuoriso- ja urheilualasta päätöksenteon tueksi
- toimia, jotka lisäävät osaamisen ja tutkintojen avoimuutta sekä helpottavat niiden tunnustamista ja opintosuoritusten siirtämistä
- vuoropuhelua sidosryhmien kanssa Eurooppa-tietoisuuden lisäämiseksi
- yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen kanssa vahvistamaan koulutus-, urheilu- ja nuorisopolitiikan vaikuttavuutta ja lisäarvoa.

10.1. Erasmus+Sport

Erasmus+ Sport rahoittaa liikunta- ja urheilusektorin eurooppalaista yhteistyötä. Erasmus+ Sport hankkeiden avulla vahvistat henkilöstön ja vapaaehtoisten osaamista, kansainvälisiä verkostoja, pääset oppimaan muiden hyvistä käytännöistä sekä kehittämään uusia menetelmiä ja toimintamalleja. Rahoitusta koko ohjelmakaudelle Erasmus+Sport -ohjelmassa on varattu 467 M€.

Tukea myönnetään niin liikunta-alan toimijoille kuin esim. oppilaitoksille, jotka tekevät erilaisia kehittämishankkeita muiden jäsenmaiden kumppaneiden kanssa. Erasmus+ Sport -hankkeisiin voivat osallistua erilaiset urheilu- ja liikuntasektorilla toimivat yleishyödylliset ja yksityiset tahot, kuten

- julkisyhteisöt, esimerkiksi kaupunkien ja kuntien liikuntatoimet
- pelaajayhdistykset
- valmennusorganisaatiot
- lajiliitot, liikunnan kattojärjestöt
- urheiluseurat
- liikunta-alan yritykset

Osallistujataho voi olla muullakin alalla ohjelman tavoitteiden mukaisesti toimiva organisaatio, kuten esimerkiksi

- oppilaitos
- tutkimuslaitos
- terveysliikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi työskentelevä järjestö
- muu yleishyödyllinen organisaatio

Ohjelmamaita ovat EU-maat sekä Norja, Islanti, Liechtenstein, Serbia, Turkki ja Makedonia. Tämän lisäksi myös kumppanimaiden kanssa voi tehdä yhteistyötä.

Erasmus+ Sport -hankemuodot:

Eurooppalaiset yhteistyöhankkeet (partnerships for cooperation, KA2)

- Pienimuotoiset kumppanuushankkeet (small collaborative partnerships)
 - max. 30.000€ (minimi 2 maata, 2 kumppania)

- max. 60.000€ (minimi 3 maata, 3 kumppania)
- kesto 1-2 vuotta
- Kumppanuushankkeet (partnerships)
 - 120.000€/240.000€/400.000€ (minimi 3 maata, 3 kumppania)
 - kesto 1-3 vuotta
- Kummassakin kumppanuushankemuodossa hakija valitsee hankkeelleen sopivan keston ja vakiomääräisen avustussumman. Valinnassa edellytetään loogista ja kustannustehokasta arviointia, hyväksyttävään budjettiin vaikuttavat mm. hankkeen laajuus, hankekonsortion koko, tavoitteet, toimenpiteet ja tuotokset.
- Pienimuotoisissa kumppanuushankkeissa edellytetään selkeästi vähemmän informaatiota projektin tavoitteista, toimenpiteistä ja tavoitelluista tuloksista kuin (isoissa) kumppanuushankkeissa. Kumppanuushankkeissa edellytetään työpaketien (work-packages) kautta projektin rakenteen hahmotusta – pienissä riittää yksinkertaisempi projektin kuvaus. Maksimi sivumäärä pienissä kumppanuushankkeissa on 40 sivua, (isoissa) kumppanuushankkeissa 70 sivua.

Voittoa tavoittelemattomat eurooppalaiset urheilutapahtumat (non-profit sport events)

- Voittoa tavoittelemattomat eurooppalaiset urheilutapahtumat -avustus ei mahdollista itse urheilutapahtuman tukemista, vaan siihen liittyvien valmistelujen, henkilöstön koulutuksen, oheistapahtumien ja viestinnän tukemista.
- Mm. näitä teemoja oletetaan tuettavan rahoituksella: vapaaehtoisuus liikunnassa ja urheilussa, inkluusio liikunnan ja urheilun kautta, tasa-arvon edistäminen ja syrjinnän ehkäisy, liikuntaan innostaminen huomioiden teemaan liittyvät politiikka-asiakirjat (Council Recommendation on health-enhancing physical activity etc.).
- Euroopan laajuiset tapahtumat (European-wide event): 10 maata, max. 450.000€
- Eurooppalaiset paikalliset tapahtumat (European local event)

- 3-5 maata, max. 200.000€
- väh. 6 maata, max. 300.000€

semattomuuden estämiseen tähtäävä toiminta

Liikkuvuus-hankkeet (suunnitteilla vuodelle 2023?)

- Liikunnan ja urheilun mobility (avaintoimi 1, KA1) -hankkeet ovat suunnitteilla vuoden 2023 hakuun. Niiden kohderyhmänä ovat liikunnan ja urheilun parissa toimivat vapaaehtoiset ja ammattilaiset (esim. valmentajat, toimihenkilöt), mutta ”urheilijoiden liikkuvuus” ei tähän liikkuvuusohjelmaan sisälly. Liikkuvuushankkeessa tulee olla vähintään kaksi (2) eri osapuolta kahdesta eri ohjelmamaasta, minimissään siis lähettävä organisaatio ja vastaanottava organisaatio. Liikkuvuus-rahoitukset haetaan Erasmus+ ohjelman kansallisista toimistoista, Suomessa siis Opetushallituksesta.
- Tämä Erasmus+Sport -rahoitussuunta kannattaa tarkistaa, kun hakuilmoitus syksyllä 2022 julkistetaan.

Liikunnan ja urheilun kumppanuus-hankkeiden erityisesti tuettavia teemoja (hakuoppaan 2022 mukaan)

Rahoituksella halutaan edistää EU:ssa laadittujen politiikka-asiakirjojen teemojen toteutusta. Ko. politiikka-asiakirjoista esimerkkinä voivat olla Work Plan for Sport 2021-2024 tai Council Recommendation of Health-enhancing Physical Activity -asiakirjat. Muita asiakirjoja ovat esim. Healthy Lifestyle4All, EU Principles on good governance in sport ja EU Guidelines on Dual Career of Athletes.

Painopisteisiin kuuluvat mm.

- terveiden elämäntapojen edistäminen
- yhdenvertaisuus, tasa-arvo
- liikunnan ja urheilun integriteetin ja arvojen edistäminen
- koulutuksen edistäminen urheiluliikkeessä. Lisäksi tässä rahoituksessa koulutusta halutaan edistää muilla elämänalueilla hyödyntäen liikuntaa välineenä
- väkivaltaisuuden, rasismien, syrjinnän ja suvait-

Käytännön toimenpiteet voivat olla em. teemojen alla esim.

- em. politiikkaohjelmien (jonkun niistä) edistäminen eri tavoin
- hyvien käytänteiden levittäminen em. teemoissa
- koulutuksellisten moduleiden kehittäminen, kokeilu ja levittäminen
- osaamisen kehittäminen em. politiikkapapereiden näkökulmasta relevantteille kohderyhmille
- tiedotustoimet ja -kampanjat em. teemoissa
- tieteellistä perustaa omaavien työkalujen kehittäminen kuvaamaan liikunnan ja urheilun merkitystä sosiaalisten ja taloudellisten haasteiden selvittämisessä
- kansainvälisten verkostojen luominen ja kehittäminen em. teemoissa (huom! Selvitettävä ensin, mitä on jo olemassa)

Apua hakemiseen:

- Suomessa kansallinen toimisto sijaitsee Opetushallituksessa (OPH). Opetushallituksesta saat tietoa ja neuvoa keskitettyyn hakuprosessiin. Ennen haun päättymistä järjestetään erilaisia info- ja neuvontatilaisuuksia. Erasmus+ kansalliseen toimistoon kannattaa olla ajoissa yhteydessä, sillä hakuun valmistautumiseen kannattaa varata aikaa useita kuukausia. OPH:ssa vastaava asiantuntija on Terhi Liintola (etunimi.sukunimi@oph.fi), puh. 0295338504 Lisätietoja löydät hakusanalla ”Erasmusplus liikunta” tai linkistä.

10.2. Pilottiprojektit ja valmistelevat toimet

Pilottiprojekteja ja valmistelevia toimia käytetään uusien aloitteiden testaamiseen tai maaperän valmisteluun liikunnan politiikkaohjelmien tuleville painopisteille.

Pilottiprojektilla testataan jonkin toimen toteutavuutta ja järkevyyttä, usein pilottiprojektin kesto on rajattu kahteen vuoteen. Valmistelevalla toimel-

Kuva: Tero Takalo-Eskola

la taas jalostetaan teemoja tulevia politiikkaohjelmia tai hakupainopisteitä varten, niillä kesto voi olla jopa kolme vuotta. Teemoina aiemmissa haussa ovat olleet mm. ruohonjuuritason ideoiden kehittäminen, innovatiiviset investointihankkeet, sosiaalista inklusiota edistävät hankkeet ja dopingin vastainen työ.

Pilottiprojektien ja valmistelevien toimien hakuaika on useimmiten kerran vuodessa kesän kynnyksellä.

10.3. Erasmus+ nuorisotoimialalle

Erasmus+nuorisotoimialalle sopii liikuntaväelle erityisesti nuorisotoiminnan kehittämiseen ja nuorten sitouttamisen ja osallistamisen välineeksi. Tuki on matalankynnyksen rahoitusta. Hakuaikoja on vuodessa kolme ja hakemuksen voi tarvittaessa täyttää myös suomen kielellä. Erasmus+ nuorisotoimialan hankkeet ovat pienehköjä rahoitukseltaan, mutta niillä voi olla isoja ”kerrannaisvaikutuksia”.

Liikuntaväelle toimivia suuntia ovat mm.:

- KA1 Nuorisovaihdot (minimi kahden maanvälinen, HUOM! ei turnauksiin)
- KA1 Nuorten kanssa toimivien liikkuvuus (seminaarit, opintovierailut, job-shadowing)
- KA2 Nuorisotoimialan kehittämishankkeet

Hankkeita voivat toteuttaa kaikki nuorten parissa aktiivisesti toimivat henkilöt. Kohderyhmä voi toimia palkattuna järjestöissä tai kunnan nuorisotyössä. Myös vapaaehtoisesti suoraan nuorisoryhmien kanssa toimivat aktiivit tai vertaistoimijat voivat toteuttaa hankkeita.

Apua hakemiseen: Suomessa kansallinen toimisto Erasmus+ nuorisotoimialan -ohjelmassa on Opetushallitus. Heiltä on mahdollista saada hyvin konkreettisia neuvoja, siksi kansalliseen toimistoon kannattaa olla yhteydessä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Nuorisovaihdot (KA1): Youth exchanges

Nuorisovaihdossa on aina mukana vähintään kaksi maata. Yksi maaryhmä isännöi tapahtuman kotimaassaan ja muut matkustavat tapahtuman ajaksi heidän luokseen. Nuorisovaihdot ovat 13–30-vuo-

tiaille nuorille. Minimissään nuoria tulee olla 16 ja enintään 60 per vaihto. Pienen ryhmäkoko on neljä nuorta per maa. Jokaisella ryhmällä on mukanaan vähintään yksi aikuinen ryhmänvetäjä.

Hankkeella täytyy olla tavoite ja nuoret tulee osallistaa suunnitteluun ja toteutukseen. Hakemuslomaketta ei voi tehdä ilman, että nuoret eivät ole tiedossa. Tavoitteesta kannattaa tehdä konkreettinen, jotta kaikki ymmärtävät sen. Tavoitteen tulee liittyä valittuun aiheeseen. Kun tavoite on selkeä, arvioinnissa on helppo nähdä saavutettiin se vai ei.

Nuorisovaihdon aiheen ympärille suunnitellaan kestoltaan 5–21 kokonaisen työpäivän ohjelma; matkapäiviä ei lasketa keston. Ohjelmassa käytetään aktiivisia toimintatapoja, kuten simulaatioita, roolipelejä, ongelmanratkaisua, toiminnallisia harjoituksia (liikuntaa eri muodoissa, esim. ulkoliikuntaa), keskusteluja, Teemoina voi olla uuden osaamisen hankkiminen jossakin teemassa, vapaaehtoisuus, terveellisten elämäntapojen edistäminen, urheilupolitiikan ajankohtaiset aiheet, tavoiteltujen arvojen kehittäminen esim. fair-play, suvaitsevaisuus jne.

Erasmus+nuorisotoimialan kehittämishankkeet (KA2)

- Tukee nuorisotyön kehittämistä kansainvälisessä yhteistyössä sekä vertaisoppimista ja verkostoitumista.

Lisätietoja löydät hakusanalla ”Erasmusplus nuorisotoimiala” tai linkistä.

11.4. Eurooppalaiset solidaarisuusjoukot (European Solidarity Corps)

Euroopan solidaarisuusjoukot on EU:n rahoitusohjelma 18–30-vuotiaille nuorille ja kaikenlaisille organisaatioille, jotka haluavat rakentaa solidaarisempaa maailmaa.

Ohjelma parantaa nuorten ja organisaatioiden mahdollisuuksia toimia aktiivisesti yhteiskunnassa ja olla solidaarinen. Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelman rahoittamat hankkeet kohdentuvat ruohonjuuritason yhteiskunnallisiin ja humanitäärisiin haasteisiin. Ne lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä vahvistavat kestävästä kehityksestä, osal-

lisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Teemoina ovat

1. Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminnassa 18–30-vuotias nuori työskentelee vapaaehtoisena jossain voittoa tavoittelemattomassa, paikallista yhteisöä hyödyttävässä organisaatiossa. Vapaaehtoistyö kestää pääsääntöisesti 2–12 kk ja useimmiten se toteutetaan ulkomailla. Ohjelmaan osallistuminen on nuorelle maksutonta ja rahoitus kattaa valtaosan osallistumisesta syntyvistä kuluista. Myös organisaatioiden toimintaa tuetaan.

2. Solidaarisuushankkeet

Solidaarisuushankkeet ovat 18–30-vuotiaiden nuorten ideoimaa ja toteuttamaa paikallista ryhmätoimintaa, jolla tavoitellaan positiivista muutosta. Hankkeet tukevat solidaarisuutta, rohkaisevat aktiiviseen kansalaisuuteen ja antavat mahdollisuuden tehdä jotain konkreettista yhteiskunnallisten epäkohtien korjaamiseksi. Tuki sopii erinomaisesti mm. urheiluseurojen nuorisotoimintaan. Solidaarisuushanke voi kestää vuoden, ja toimintaa rahoitetaan 500 euroa / kk.

3 Vapaaehtoistiimit ensisijaisilla aloilla (Volunteering Teams in High Priority Areas)

Vapaaehtoistiimit ensisijaisilla aloilla ovat laajamittaisia hankkeita, joilla tuetaan vapaaehtoistiimien toimintaa. Tavoitteena on toteuttaa lyhytkestoisia ja vaikutuksiltaan merkittäviä toimenpiteitä, joilla vastataan yhteiskunnallisiin haasteisiin tietyillä aloilla. Vuonna 2022 nämä ensisijaiset alat ovat terveellisten elämäntapojen edistäminen ja kulttuuriperinnön säilyttäminen. Toiminnosta vastaa Euroopan komission toimeenpanovirasto EACEA, joka toimii Brysselissä. Rahoitus haetaan keskitysti sieltä.

4. Humanitäärisen avun vapaaehtoistoiminta (Humanitarian Aid Volunteering)

Humanitäärisen avun vapaaehtoistoiminnassa organisaatiot voivat tarjota 18–35-vuotiaille mahdollisuuden osallistua pitkäaikaisiin humanitäärisen avun hankkeisiin niitä tarvitsevilla mailla. Tarveperusteisissa hankkeissa vapaaehtoiset toimivat avustus-, hätäapu- ja suojelutoimissa kriisien aikana, niiden jälkitilanteissa tai helpottavat parantamaan katastrofivalmiutta ja vähentämään katastrofiriskiä.

Liikuntaorganisaatioiden näkökulmasta Euroopan solidaarisuusjoukot tarjoavat mahdollisuuden tarjota nuorille oppimiskokemuksia niin omassa organisaatioissa kuin ulkomailla. Hankkeet ovat erinomaisia, jos organisaatiolla on tarve viedä esim. yhteistyökunnallisesti tärkeää asia eteenpäin joko yksittäisen vapaaehtoisen ja vapaaehtoisryhmän (10-40 henkeä) kautta. Tällöin EU-tukea saadaan vapaaehtoisten ylläpitoon ja vapaaehtoinen saa maksuttoman tutustumismahdollisuuden organisaation toimintaan ja kehitettävään toimintaan. Verrattuna aiempiin ohjelmakausiin Eurooppalaiset solidaarisuusjoukot eivät ole tapahtumien vapaaehtoisten rekrytointiin soveltuvia, mutta ohjelmaa hyödyntäen voidaan vahvistaa tai kehittää jo olemassa olevaa yhteiskuntavastuullista toimintaa tietyllä projektiaikajaksolla. Organisaatioilla voi olla jatkuvasti Eurooppalainen solidaarisuusjoukko-rahoituksen kautta vapaaehtoisia määrättyä asiaa edistämässä (jatkumomahdollisuus).

Lisätietoja löydät hakusanalla ”Eurooppalaiset solidaarisuusjoukot” tai linkistä.

10.5. Erasmus+ -ohjelma koulutussektorilla

Erasmus+-ohjelma koulutusalaalla on rakenteeltaan samanlainen kuin urheilussa, ns. avaintoimien (Key Action: KA1, KA2) kautta toimitaan.

KA1 = liikkuvuus

KA2 = yhteistyöhankkeet

Erasmus+ -ohjelma koulutusohjelmissa on vaihtoehtoja eri kohderyhmille:

- Ammatillinen koulutus
- Aikuiskoulutus
- Yleissivistävä koulutus

Kaikki Erasmus+-ohjelmat ovat avoimia myös liikunnan ja urheilulle (sport). Kuitenkin pääkohde Erasmus+ -koulutusohjelmissa on koulutuksellisissa sisällöissä, liikunta ja urheilu voivat olla välineitä jonkin isomman tavoitteen saavuttamisessa. Erikseen on sitten liikunnan ja urheilun oma ohjelma, Erasmus+Sport, mistä on oma esittelynsä.

Kussakin ohjelmassa on määritelty pääasiallinen kohderyhmä, mutta poikkileikkaavissa ohjelmissa on mahdollista tehdä yhteistyötä eri kohderyhmärajojen.

Rahoitus: Liikkuvuus- ja pienet yhteistyöhankkeet ovat yleensä melko pieniä rahoitukseltaan, aina kuitenkin ns. osarahoituksia. Strategiset kehittämissankkeet voivat olla kooltaan satoja tuhansia euroja, mutta niissä pätee sama osarahoitusperiaate.

10.5.1. Erasmus+ ammatilliselle koulutukselle

Erasmus+ ammatilliselle koulutukselle tukee hankkeita, joiden tavoitteena on kehittää ammatillista koulutusta eurooppalaisessa yhteistyössä. Erasmus+ ammatilliselle koulutukselle -ohjelmaan voivat osallistua kaikki ammatillisen perus-, aikuis- ja täydennyskoulutuksen kanssa tekemisissä olevat organisaatiot. Erasmus+ tarjoaa tukea opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuuteen ja yhteistyöhankkeisiin.

Yksityiset henkilöt eivät voi hakea rahoitusta suoraan Erasmus+ -ohjelmasta, vaan rahoitusta haetaan aina jonkin organisaation kautta. Esimerkiksi liikkuvuushankkeissa opiskelijat hakevat apurahoja oman oppilaitoksensa kautta.

Erasmus+ ammatillisen koulutuksen ohjelmassa

painopiste on ammatillisessa koulutuksessa, eli ammatilliset oppilaitokset, opiskelijat ja opettajat ovat focuksessa. Liikunnalla ja urheilulla on vain väliarvo tässä. Kuitenkin liikunta ja urheilutoimijat voivat olla hyötyjinä esimerkiksi seuraavasti:

Harjoittelujaksot, job-shadowing -jaksot tms. (KA1) liikunnan ja urheilun ammatillisille koulutusorganisaatioille ja niiden henkilökunnalle ovat myös mahdollisia.

Strategiset kumppanuudet (KA2) ovat mahdollisia urheilutoimialalla toimivien koulutusorganisaatioiden välillä esimerkiksi joissakin erityisteemoissa, esim. aktiivinen ikääntyminen, vapaaehtoistyö urheilussa tai urheilu ja kaupallisuus.

Harjoittelujaksot Liikunta-alan opiskelijoille (yliopistot tai ammatilliset oppilaitokset) ulkomailla.

Lisätietoja löydät hakusanalla ”Erasmusplus ammatillinen” tai linkistä.

10.5.2. Erasmus+ aikuiskoulutukselle

Erasmus+ -ohjelman avulla tuetaan aikuiskoulutushenkilöstön osaamisen kehittämistä sekä eurooppalaisten aikuiskoulutusorganisaatioiden yhteistyötä.

Hankkeisiin voivat osallistua niin aikuiskoulutushenkilöstö kuin aikuisopiskelijatkin hankkeen luonteesta ja tavoitteista riippuen.

Ohjelmaan voivat osallistua aikuiskoulutuksen parissa toimivat julkiset tai yksityiset organisaatiot, esimerkiksi

- aikuisoppilaitokset
- korkeakoulujen aikuiskoulutusta tarjoavat yksiköt, kuten täydennyskoulutuskeskukset ja avoimet yliopistot
- aikuiskoulutusta tarjoavat yritykset
- voittoa tavoittelemattomat organisaatiot, järjestöt, säätiöt, kolmannen sektorin toimijat (NGO)
- kulttuurialan organisaatiot, kirjastot, museot
- paikalliset, alueelliset ja kansalliset viranomaiset
- aikuiskoulutuksen ohjausta ja neuvontaa tarjoavat tahot

Mitä ohjelmassa tarkoitetaan aikuisella ja aikuiskoulutuksella? Aikuinen on 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka ei suorita perustutkintoa nuorisoi-ikäisille suunnatuissa opinto-ohjelmissa toisen

asteen tai korkea-asteen oppilaitoksessa. Kaikki Suomen aikuisoppilaitosten ja aikuisille suunnattujen opinto-ohjelmien opiskelijat ja henkilöstö ovat osallistumiskelpoisia ohjelmaan (kts. osallistuvat organisaatiot tarkemmin Avaintoimi 1- ja Avaintoimi 2 -sivuilta). Aikuiskoulutus ymmärretään ohjelmassa laajasti kattaen formaalin koulutuksen lisäksi non-formaalin ja informaalin oppimisen. Aikuisoppilaitosten lisäksi esimerkiksi museot, kirjastot ja järjestöt voivat hakea tukea.

Erasmus+ Aikuiskoulutus -ohjelma on suunnattu aikuiskoulutusorganisaatioille. Kuitenkin myös urheiluorganisaatioilla on mahdollista hyötyä tästäkin ohjelmasta. Joitakin mahdollisuuksia on kuvattu alla:

Työntekijöiden toteuttama Job shadowing jossakin urheiluorganisaatiossa ulkomailla (lyhempi tai pidempi jakso, KA1), kun halutaan kehittää heidän osaamistaan jollakin erityisellä osaamisalueella. Strategiset kumppanuudet (KA2) erityisillä teemoilla aikuiskoulutuksen alueella, esim. aktiivinen ikääntyminen tai sosiaalinen inklusio.

Lisätietoja löydät hakusanalla ”Erasmusplus aikuiskoulutus” tai linkistä.

10.5.3. Erasmus+ yleissivistävälle koulutukselle

Erasmus+ yleissivistävälle koulutukselle -ohjelma on suunnattu kaikille yleissivistävän koulutuksen parissa toimiville organisaatioille, mm.: Koulut: päiväkodit, esikoulut, peruskoulut, lukiot, erityiskoulut, taiteen perusopetuksen oppilaitokset ja toisen asteen ammatilliset oppilaitokset – yleissivistävät aineet. Lisäksi yleissivistävän koulutuksen paikallis- ja aluehallinto: kunnat, koulutuskuntayhtymät, aluehallintovirastot (AVI), elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY) sekä yleissivistävän koulutuksen alan muu toimija.

Erasmus+ -ohjelma parantaa koulutuksen laatua ja henkilöstön osaamista ja tukee yleissivistävän koulutuksen kansainvälistymisen lisäksi myös kansallista kehitystoimintaa. Erasmus+ yleissivistävälle koulutukselle tukee eurooppalaisten koulujen yhteistyötä ja niiden välistä oppilas- ja henkilökuntavaihtoa (KA1). Toiminnan keskiössä ovat avaintaidot, varhaiskasvatus, perustaidot, koulupudokkuuden vähentäminen, opettajat, maahanmuuttajat ja etninen moninaisuus. Liikunta voi olla toiminnassa yhtenä välineenä kehitystyössä (KA2).

Lisätietoja löydät hakusanalla ”Erasmusplus yleissivistävä” tai linkistä.

Kuva: Tero Takalo-Eskola

11

Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot - rahoitusohjelma (CERV)

CERV on EU:n rahoitusohjelma, jonka tarkoituksena on edistää ja suojella EU:n yhteisiä arvoja ja oikeuksia, jotka on turvattu EU:n toiminnasta tehdyissä sopimuksissa, EU:n perusoikeuskirjassa sekä kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Unionin yhteisiä arvoja ovat mm. ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo ja oikeusvaltio.

Rahoitusohjelmalla pyritään tukemaan erityisesti paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla toimivia kansalaisjärjestöjä EU-jäsenmaissa. Rahoitusta voivat hakea lisäksi hausta riippuen myös viranomaiset, yliopistot ja tutkimuslaitokset. Ohjelmassa yhdistyvät EU:n kaksi aiemmin toiminutta rahoitusohjelmaa: Perusoikeudet, tasa-arvo ja kansalaisuus (REC) sekä Kansalaisten Eurooppa, ja sen budjetti ohjelmakaudelle 2021–2027 on 1,56 miljardia euroa.

Unionin arvot

Lohkon hauissa rahoitusta suunnataan erityisesti kansalaisyhteiskunnan toimijoille, jotka toiminnallaan edistävät perusoikeuksia. Samalla tuetaan unionin arvojen suojelua ja edistämistä sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamista ja edistetään nykyistä demokraattisemman unionin rakentamista, demokraattista vuoropuhelua, avoimuutta ja hyvää hallintotapaa.

Tasa-arvo, perusoikeudet ja sukupuolten tasa-arvo

Lohkon hauissa rahoitusta suunnataan toimintoihin, joilla edistetään tasa-arvoa sekä ehkäistään

syryntää, joka perustuu sukupuoleen, alkupe-
rään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaan,
ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Samalla
suojeleaan ja edistetään unionin kansalaisuuteen
liittyviä oikeuksia sekä oikeutta henkilötietojen
suojaan.

Kansalaisten sitoutuminen ja osallistuminen

Lohkon hauissa rahoitusta suunnataan toimintoihin, jotka edistävät kansalaisten aktiivisuutta ja demokraattista osallistumista Euroopan unionissa sekä toimintoihin, jotka edistävät eurooppalaista muistiperintöä. Lisäksi edistetään eri maista tulevien kansalaisten välistä vuorovaikutusta ystävyyskaupunkihankkeiden ja kaupunkiverkostojen kautta. Tämä osio on käytetty myös liikunnallisissa yhteistyövaihtoissa kaupunkien kesken.

Väkivallan, erityisesti naisiin ja lapsiin kohdistuvan, ehkäiseminen (Daphne)

Lohkon hauissa rahoitusta suunnataan toimintoihin, joilla ehkäistään ja torjutaan kaikenlaista, erityisesti naisiin, tyttöihin, nuoriin, lapsiin sekä muihin haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä tuetaan ja suojeleaan väkivallan uhreja.

Lisätietoja löydät hakusanalla ”CERV-ohjelma” tai linkistä.

EU4Health-ohjelmalla luodaan EU-maille lisäarvoa ja täydennetään niiden terveyspolitiikkaa. Ohjelmassa on neljä yleistavoitetta, jotka pyritään saavuttamaan kymmenen erityistavoitteen avulla.

Terveyden parantaminen ja vaaliminen

- terveyden edistäminen ja sairauksien, erityisesti syövän, ehkäisy
- kansainväliset terveysaloitteet ja yhteistyö

Ihmisten suojeleminen

- rajat ylittävien terveysuhkien ennaltaehkäisy sekä niihin varautuminen ja reagoiminen
- kriisissä välttämättömien tuotteiden kansallisten varastojen täydentäminen
- lääkintä-, terveydenhuolto- ja tukihenkilöstön reservin perustaminen

Lääkkeiden, lääkinnällisiä laitteiden ja kriisissä välttämättömien tuotteiden saatavuus

- tuotteiden saatavuuden, saavutettavuuden ja kohtuuhintaisuuden varmistaminen

Terveydenhuoltojärjestelmien vahvistaminen

- terveystietojen, digivälineiden ja -palvelujen

sekä terveydenhuollon digitalisaation vahvistaminen

- terveydenhuollon saatavuuden parantaminen
- EU:n terveyslainsäädännön ja sen täytäntöönpanon sekä näyttöön perustuvan päätöksenteon kehittäminen
- integroitu työ kansallisten terveydenhuoltojärjestelmien kesken.

Liikunta- ja urheilutoimijoiden mahdollisuudet liittyvät erityisesti ensimmäiseen tavoitteeseen (”Terveyden parantaminen ja vaaliminen”), missä liikuntaa voidaan hyödyntää terveyden edistämässä ja sairauksien ennaltaehkäisyssä. Terveitä elämäntapoja edistämällä voidaan ehkäistä liikalihavuutta, epäterveellisiä dieettejä ja liikkumattomuutta.

EU4HEALTH pyritään terveyden edistämiseen Euroopassa tiivistämällä jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä, jonka tavoitteena on terveyspolitiikojen parantaminen kansalaisten hyväksi. Ohjelmalla tuetaan ja täydennetään jäsenvaltioiden terveysaloitteita. Hakija voi olla esimerkiksi yliopisto, terveysalan toimija, järjestö.

Lisätietoja löydät hakusanalla ”EU4HEALTH-ohjelma” tai linkistä.

Vuonna 1992 toimintansa aloittanut LIFE-ohjelma tarjoaa toimintakaudella 2021—2027 yhteensä 5,4 miljardia euroa avustusluontoista rahoitusta noin 1-10 miljoonan euron projekteille. Rakenteellisesti teemat jakautuvat kahden toiminta-alan alle:

Ympäristö – toiminta-ala

- Luonto ja biodiversiteetti
- Kiertotalous ja elämänlaatu

Ilmastotoimet – toiminta-ala

- Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen
- Siirtyminen puhtaaseen energiaan

LIFE-ohjelman kautta rahoitettavien hankkeiden tulee pyrkiä myötävaikuttamaan jonkun EU:n ympäristötavoitteista toteutumiseen, ja ne fokusoituvat usein uusien teknologioiden sekä käytäntöjen pilotointiin tai demonstrointiin. Kohderyhmänä LIFE-ohjelmassa ovat EU:ssa rekisteröidyt oikeushenkilöt; tutkimuslaitokset, kunnat, yritykset, järjestöt, julkisorganisaatiot.

Perinteisissä LIFE-hankkeissa EU-rahoitus on tavanomaisesti 60%. Luontopuolen hankkeissa se voi olla 75% ja Siirtyminen puhtaaseen energiaan

–hankkeissa jopa 95%. Erillistä kansallista rahoitusosuutta ei ole korvamerkitty vaan hakijat kilpailevat rahoituksesta unionin tasolla. Rahoitusta haetaan yleensä useamman tahon konsortiona (n. 3-7 kumppania) mutta sitä voi hakea myös yksin. Rahoitusta myöntää ja hallinnoi Euroopan komissio. Suomessa ympäristöministeriö tarjoaa kilpailukykyisiksi katsomilleen hankkeille osarahoitusta. Ympäristöministeriön osarahoitusta haetaan yleensä keväisin.

LIFE-ohjelma tarjoaa rajoitettuja mahdollisuuksia viedä liikuntaa ja urheilua eteenpäin. Rahoitusta voi löytyä LIFE-ohjelmasta esim. silloin, kun liikuntatoiminnan kehittämisessä tai urheilutapahtumassa löydetään uusia, ympäristöä säästäviä tapoja toteutukselle (innovatiivisia toimia). Myös energiatehokkaiden ja ympäristöä säästävien ratkaisujen liikuntapaikkaratkaisujen kehittämiseen voi olla mahdollista saada rahoitusta.

LIFE-ohjelma on hyvin kilpailtu rahoitussuunta, siksi liikuntatoimijoiden on hyvä tehdä yhteistyötä LIFE-ohjelmassa meritoituneiden tekijöiden kanssa (esim. jotkut yliopistot tai oppilaitokset).

Lisätietoja löytyy hakusanalla ”LIFE-ohjelma” tai linkistä.

Horisontti Eurooppa on EU:n tutkimuksen ja innovoinnin keskeinen rahoitusohjelma. Se torjuu ilmastonmuutosta, auttaa saavuttamaan YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet ja tukee EU:n kilpailukykyä ja kasvua.

Ohjelma helpottaa yhteistyötä ja vahvistaa tutkimuksen ja innovoinnin vaikutusta EU:n politiikkojen kehittämiseen, tukemiseen ja täytäntöönpanoon maailmanlaajuisia haasteita unohtamatta. Se tukee huippuosaamisen ja laadukkaiden teknologioiden luomista ja parempaa levittämistä. Ohjelma luo työpaikkoja, optimoi EU:n lahjakkuusreservin, edistää talouskasvua, parantaa teollisuuden kilpailukykyä ja maksimoi investointipanosusten arvon entistä vahvemmalla eurooppalaisella tutkimusalueella.

Ohjelmaan voivat osallistua EU-maiden ja assosioituneiden maiden oikeussubjektit.

Horizon European ”kakkospilari” tarjoaa teemallisesti liikuntatoimijoita kiinnostavia sisältöjä:

- terveys
- kulttuuri, luovuus ja inklusiivinen yhteiskunta
- ilmasto, energia ja liikkuvuus

Hankkeet voivat olla hyvin isoja kokonaisuuksia niin toiminnaltaan kuin budjeteiltaan. Horizon Europe-ohjelma sopii liikuntaa edistäville tahoille niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Liikuntaväki voi parhaiten hyödyntää ohjelmaa verkottumalla sopivasti esim. yliopistojen tai tutkimusorganisaatioiden kanssa, koska ohjelma on äärimmäisen kilpailtu.

Lisätietoja löydät hakusanalla: Horisontti Eurooppa-puiteohjelma tai linkistä.

Kuva: Tero Takalo-Eskola

OSA III

Äineisto syvempää
hanketoimintaymmärrystä
haluaville

15

Käytännön kokemuksia: EU-hankkeen työstövaiheessa huomioitavaa

Ennen hakuvaihetta organisaation on hyvä hahmottaa, mitkä ovat organisaation omat tavoitteet lähitulevaisuudessa. On hyvä hahmottaa oman organisaation nykyhetki ja lähitulevaisuuden painopisteet ja konkreettiset toimenpiteet. EU-hankerahoitus on hyvä työkalu, JOS omat tavoitteet ja rahoitusohjelmat saadaan kohtaamaan. Kokemus on osoittanut, että ns. ”rahan perässä juokseminen” ei kannata, koska silloin organisaation oma fokus voi hämärtyä. Käänteisesti ajatellen, jos oman organisaation kehitystavoitteille voidaan saada lisärahoitusta EU-hankkeen kautta -> silloin kannattaa yrittää!

Kun lähette miettimään EU-hankerahoituksen hakemista, hakijan tulee pystyä asettumaan rahoittajan asemaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hakijan täytyy tutustua rahoittajan rahoitusohjelmaan ja erityisesti kulloinkin haettavaan rahoitushakuun – ja rakentaa oma hankeidea niivoutumaan ko. rahoitushakuun ja -ohjelmaan.

Hankeidean rakentamisprosessi voi edetä esim. seuraavasti:

- Aluksi kannattaa lähteä liikkeelle puhtaalla hankeidealla, jonka hahmottaa A4-kokoiselle paperille. Tässä vaiheessa hyvin karkea hahmotelma riittää, koska kirjallinen esitys helpottaa omien ajatusten jäsentämistä. Kun oma idea on täsmentynyt, voi edetä seuraavaan vaiheeseen.
- On hyvä tiedostaa, että yhdellä hankkeella ei voida pelastaa koko maailmaa. Siksi kokonaiskuvan hahmotus on tärkeää, mitkä asiat ovat prioriteettijärjestyksessä ensimmäisiä, mitkä voi toteuttaa myöhemmin
- Tässä vaiheessa on hyvä pohtia, että millaisia yhteistyökumppaneita tarvitaan ja millaisella aikataululla toimitaan.

- Yksi tärkeä näkökulma on pohtia, että tarvitaanko erillistä hanketta vai voiko asian hoitaa yksinkertaisemmin omana toimintana.
- Mahdollisen hankesuunnan hahmotus: löytyykö jostain rahoitusohjelmasta kytkentöjä omaan hankeideaan. Jos yhteys löytyy, voi huoletta olla yhteydessä potentiaaliseen rahoittajaan. Erityisesti Leader-rahoittajat ja Erasmus+Sport -infopiste Suomessa antavat hyvin käytännönläheistä neuvontaa, osa isojen rakennerahastojen hallinnoijista antaa taas vain teknistä neuvontaa.
- Käytännössä kaikki EU-hankkeet ovat yhteistyöhankkeita, ja hankeideaan sopivien kumppanuuksien ja verkoston rakentaminen on edellytys hankkeen läpimenoille. Tämä vaihe vie yllättävän paljon aikaa, mutta kannattaa tehdä huolella.
- Hankesuunnitelman tekeminen muistaen ohjelmaan kytkemiseen, kaikkien pyydettyjen liiteasiakirjojen täyttäminen sekä järjestelmään jättäminen.

Millaisia edellytyksiä sitten onnistuneelle EU-hankkeelle sitten tarvitaan?

- Verkottuminen niillä elämänaalueilla, joille hanketta suunnitellaan.
- Projektiosaaminen: tätä usein pelätään turhaan, projektin suunnittelu- ja hallinnointiosaaminen tulee tekemällä. Kynnys EU-projektiin on pienempi, jos lähtee aluksi mukaan yhteistyökumppanina/projektipartnerina – tätä kautta näkee projektin toteutuksen sisältäpäin.
- Taloudelliset resurssit voivat olla haaste yhdistyksille/järjestöille. Yleensä EU-hankkeessa tarvitaan aina omarahoitusta, jonka suu-

ruuteen vaikuttaa hankkeen rahoitussuunta ja hankeidea (investointi vai toiminnallinen kehityshanke). Joissakin rahoituksissa omarahoitus voi olla 50%, jossakin toisessa ehkä vain 10%. Useissa hankerahoituksissa tarvitaan kassan kestävyyttä jossakin hankevaiheessa, mutta tässäkin on vaihtelua: esim. Erasmus+Sport-rahoituksessa heti hankepäättöksen jälkeen hallinnoija saa 70% myönnetystä rahoituksesta, loput tuet saadaan loppuraportin hyväksymisen jälkeen.

- Riittävän ajan varaamista hankkeen rakennusvaiheeseen ei voi liikaa korostaa. EU-hanke ei koskaan voi toimia nopeana budjetin pelastajana, ja usein hankehakemuksen rakentamiseen (yhteistyösopimuksineen) menee enemmän aikaa kuin mitä on osannut kuvitella. Myös päätösprosessi vie oman aikansa.

Kuva: Tero Takalo-Eskola

16

Liikunta- ja urheiluväki EU-rahoituksia hyödyntämässä: aiempi ja nykytilanne

Kun Suomi liittyi EU:hun 1990-luvun puolivälissä, ei liikunta- ja urheiluväki ollut aktiivisesti hyödyntämässä EU-rahoituksia. Tähän saattaa vaikuttaa se, että liikunnalla ei ollut virallisissa asiakirjoissa mitään virallista asemaa. Käytännössä liikuntaa ja urheilua ei mainittu ns. EU:n peruskirjoissa toisin kulttuuriala, ja siksi mahdollisuuksia ei tunnustettu. EU-rahoitukset tulkittiin elinkeinopoliittisiksi rahoituksiksi, missä liikunnan kehittämiseksi ei olisi mahdollisuuksia. Liikuntamatkailun olosuhteiden kehittämiseen rahoitusta haettiin ja käytettiin mm. Kuusamon, Vuokatin ja Rukan hiihtoalueilla.

Kun 1990-luvun loppupuolella paikallistason kehittämiseen erityisesti kylätasolla mahdollistettiin ns. toimintaryhmärahoitus (nyk. Leader-rahoitusta), erityisesti kyläyhteisöt ja vähitellen myös liikunta- ja urheiluseurat maaseutualueella heräsivät liikuntaolosuhteiden ja -toiminnan kehittämismahdollisuuksiin. Kun EU-rahoitukset kansallisella tasolla olivat pääosin maakunnalliseen ja alueelliseen kehittämiseen suuntaavia ja ne eivät juurikaan mahdollistaneet koko Suomea kattavia EU-hankkeita, se vaikutti toimijatahoihin myös liikuntajärjestöissä. Alueellisina toimijoina liikunnan aluejärjestöt olivat selkeästi otollisempia tahoja hyödyntämään EU-rahoitusta kuin valtakunnalliset lajiliitot. Tilanne on muuttunut Suomen EU-jäsenyyden alkumetreistä selkeästi, liikuntamatkailutoimijoiden jälkeen hankeentälle ovat tulleet kylätoimijat, maaseutualueen liikunta- ja urheiluseurat, liikunnan aluejärjestöt sekä myös vähitellen valtakunnalliset lajiliitot. Erityisesti maaseutumaisella alueella toimivat kunnat (ja myös toisen ja korkea-asteen oppilait-

okset) ovat olleet hyödyntämässä EU-rahoitusta 1990-luvun lopulta lähtien, mikä näkyy hanketiloissa.

EU Sport –hankkeen eli PLU ry:n/Aluejärjestöjen ja Olympiakomitean opetuskulttuuriministeriön osarahoituksella tehdyn selvityksen (2021) mukaan järjestöt ja yhdistykset toteuttivat vuosina 2017-2020 eniten liikuntaa edistäneitä hankkeita, yhteensä 24%. Suurin osa luokkaan sijoitetuista toimijoista oli kyläyhdistyksiä, jotka toteuttivat paikallisia Leader-hankkeita maaseutuohjelman puitteissa. Toiseksi suurin liikuntaa edistäneiden hankkeiden toteuttajataho oli urheiluseurat 23% osuudella ja kolmanneksi yritykset 21%:n osuudella. Liikuntaorganisaatioiden (urheiluseurat, liikunnan aluejärjestöt, muut liikuntaorganisaatiot) osuus kaikista hankkeista oli alle 30%.

Liikuntaa laaja-alaisesti edistäviä hankkeita löytyi 4 vuoden ajalta (vuodet 2017-2020) noin 1400 kappaletta, julkista rahoitusta niille myönnettiin yli 115.000.000€. Kunnat, järjestöt ja yhdistykset hyödynsivät erityisesti maaseutuohjelmaa, yritykset rakennerahasto-ohjelmia. Tämä pidempään jatkunut kehitys on toki luonnollista, sillä EU-hanke vaatii merkittävän omarahoitusosuu- den ja sen asettamat haasteet yhdistyksen/järjestön kassarahoitukselle ovat suuret. Tästä syystä verkottuminen haluttujen teemojen sisällä on olennaisen tärkeää myös järjestöväelle – potentiaaliset hankkeiden hallinnoijat saattavat löytyä muualta kuin omasta organisaatiosta.

17

Tunnistettavia toimijoita hankerahoituksen ja verkostojen luomisen näkökulmasta

- **Kansallisesti**

- **Seutukunnalliset kehittämissyhdystykset:** Suomessa 54+1 Seutukunnallista kehittämissyhdystystä (tieto oppaan julkaisu-vaiheessa syksyllä 2022), jotka myöntävät rahoitusta maaseutualueen kehityshankkeille kehittämissyhtymiensä mukaisesti Leader-rahoituksesta. Erityisessä suosiossa ovat liikunnan osallisuutta lisäävät nuorten aktivointihankkeet, lisäksi huomioitava on tietenkin liikuntainvestoinnit.
- **Maakunnalliset liitot:** ovat ryhmittyneet rahoitusten hoitamisessa eri tavalla 4:llä eri suuralueella kattaen koko Suomen. Maakunnalliset liitot toimivat yhteistyössä ELY-keskusten kanssa erikseen sovitulla työnjaolla. Rahoitusta ohjaa valtakunnallinen Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 – Suomen rakennerahasto-ohjelma. Maakuntalähtöinen toteutus pohjautuu maakuntaohjelmiin, joiden tueksi laaditaan vuosittain toimeenpanosuunnitelmat. Nämä kattavat Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), että Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tarjoamat mahdollisuudet.
- Päivittyvän tilanteen löydät **www.rakennerahastot.fi** –nettisivuilta koskien eri suuralueiden toimintamalleja.
- **ELY –keskukset:** ELY-keskukset myöntävät tukea seuraavista rahastoista ohjelmakaudella 2021 - 2027: Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027-rakennerahasto-ohjelma ja Manner-Suomen maaseutuohjelma. Ohjelman mukaisesti hankkeisiin haetaan rahoitusta erikseen määriteltynä hakuaikoina. Tarkemmat tiedot hakuajoista ja hakujen sisällöistä löytyvät rakennerahastot.fi -verkkopalvelusta. Hakujen sisältö vaihtelee suuralueittain (Etelä-Suomi, Itä-Suomi, Länsi-Suomi ja Pohjois-Suo-

mi).

- **Ministeriöt** (keskiössä OKM, STM, TEM, MMM): Monet ministeriöt, mm. OKM, STM, TEM ja MMM ovat johtaneet Suomen EU-rahoitusohjelmien rakentamista omilla vastuualueillaan. Käytännön toteutus eli hankkeiden rahoituksen myöntämisoikeudet on delegoitu alueetasolle esim. ELY-keskuksille. Erityisen suuri OKM:n vaikutus on ollut ns. valtakunnallisiin ohjelmiin, joiden rahoitukset myönnetään valtuutettujen ELY-keskusten kautta. Ministeriöt ovat keskeisiä kansallisten rahoitusohjelmien ohjausryhmissä, missä arvioidaan ohjelmatyön edistymistä ja mahdollisesti tehdään tarkentavia ohjeita. Lisäksi ministeriöiden työntekijät ovat Suomen edustajia EU-tason ohjelmien suuntia päätettäessä, esim. OKM:n edustajat tuovat Suomen kantaa ja näkökulmia esille Erasmus+Sport –ohjelmakomiteassa.

- **Kansainvälisesti**

- **EU:n Sport Unit:** EU-komission puolesta liikunta- ja urheiluasioita vie eteenpäin EU:n Sport Unit, joka on pieni asiantuntijaorganisaatio isossa Koulutuksen ja kulttuurin pääosastossa. EU Sport Unitin rooli on Komission roolin mukaisesti toimia aloitteen tekijänä eri tyyppisissä Liikuntaa ja Urheilua edistävässä asioissa. Joskus aloitteet voivat johtaa hyvinkin nopeasti käytännön toimiin esim. rahoituksessa, joskus aloitteita viedään vuosikausia esim. Expert Group-työn kautta.
- **EACEA:** EACEA on Erasmus+Sport –ohjelman käytäntöönpanosta vastaava virasto, joka toimii suhteellisen pienillä resursseilla Brysselissä.
- **Opetushallituksen kaltaiset National**

Agencyt

- Jokaisessa jäsenmaassa nuoriso- ja urheiluohjelmaa viedään jonkin kansallisen viranomaistahon kautta. Suomesakin Opetushallitus toimii kansallisena yhteyspisteenä Erasmus+ -ohjelmaan liittyvissä teemoissa, ml. liikunta ja urheilu. Opetushallituksen vahvuus on ollut toimijan näkökulmasta se, että sieltä on saanut hyvin konkreettista ja käytännönläheistä apua hakemuksissa niin nuorisotyötä kuin urheilua koskien. Eri EU-maissa kansalliset ”National Agencyt” toimivat esim. Urheiluohjelman tai Nuoriso-ohjelman toimialalla hyvin eri tavalla kuin esimerkiksi Suomessa.
- **Euroopan Olympiakomitean EOC:n verkostot**
 - EOC:n Brysselin toimiston (EOC EU Office) yhteistyökumppaneihin kuuluu iso määrä eurooppalaisia kattojärjestöjä/Olympiakomiteoita. EOC:n toimisto on Olympiakomitealle ja sen läheisille sidosryhmille hyvä kumppani silloin, kun halutaan saada kohdennetusti ”tuttuja” hankepartnereita. Kuitenkin on hyvä tunnistaa, että tuttuus ei riitä, vaan hankkeen tulee sopia myös potentiaalisten hankekumppaneiden tulevaisuuden suunnitelmiin.
 - EOC:n toimistossa työskentelee kv. yhteistyön osajia, ja heillä on jatkuva yhteys Brysselin vaikuttamiskanavoihin. Tätä kautta tieto tulevista muutoksista esim. rahoituksesta saattaa olla heidän tiedossaan jo hyvän aikaa ennen asian virallista julistamista.
 - **Eri eurooppalaiset ja jopa maailmanlaajuiset järjestöt** ovat kiinnostavia tahoja paitsi itsensä, myös jäsenyhteisöjensä kautta.
 - ENGSO (European Non-Governmental Sport Organisation)
 - TAFISA (The Association For International Sport for All)
 - ISCA (International Sport and Culture Association)
 - EFCS (European Federation for Company Sports)

Kuva: Timo Hämäläinen

18

Kuinka hankeprosessit menevät eri tasoisissa hankerahoituksissa

Pienet, paikalliset hankkeet (Leader-toimintaryhmät)

Käytännössä rahoittaja pyytää ottamaan yhteyttä heti, kun oma ajatus on kirkastunut itselle (esim. A4:n mittainen kuvaus: mitä, kenelle, miten – kytkennät seutukunnalliseen kehittämishjelmaan). Ry-pohjaisilla Leader-ryhmillä on jokaisella seutukunnalla oma toimisto, mistä hakija saa apua ja neuvontaa, varsinaiset puoltamispäätökset tekee Leader-ryhmän hallitus – laillisuustarkastus ja lopullinen päätös tehdään oman maakunnan ELY-keskuksessa. Leader-tukea haetaan sähköisesti Hyrrä-verkko-palvelun kautta. Hakija tarvitsee voimassa olevat Suomi.fi -tunnukset. Lue lisää www.ruokavirasto.fi/hyrra. Päätöksenteko alkaa ELY-keskuksissa kevättalvella 2023

Isommat, maakunnalliset hankkeet

Isommissa rakennerrahoituksissa mahdollinen hankeneuvonta on usein teknisluonteista, itse hankkeen sisältöön on usein vaikeampi saada palautetta ennen päätösvaihetta. ESR- ja EAKR –rahoitusta haetaan sähköisesti EURA2021 –järjestelmän kautta. Hakija tarvitsee voimassa olevat Suomi.fi -tunnukset. Käytännössä suurimmassa osassa tarvitaan ns. kuntarahoitusosuus mukana olevilta kunnilta ja kaupungeilta. Päätösprosessi on maakuntakohtainen, johon kuuluu esimerkiksi hankejaoston käsittely, tietyn kokoisissa hankkeissa Maakunnan yhteistyöryhmän MYR:n tai sen sihteeristön käsittely ja rahoittajaviranomaisen päätös.

Isot, kansalliset hankkeet

Valtakunnallisia rakennerrahoitusohjelmien toteutusta on delegoitu eri ELY-keskuksille eri puolille Suomea. Rahoitusohjelmaa ohjaa ylätasolla ns. ohjausryhmä, mutta käytännön rahoituspäätökset tehdään vastuuviranomaisen kokoaman ”rahoitusryhmän” valmistelusta.

Kansainväliset hankkeet

Kansainvälisiä hankkeita toteutetaan joko hajautetulla tai keskitetyllä toimintamallilla. Apua kv. hankkeisiin voi saada Suomestakin vaihtelevasti: OPH:n hallinnoimissa hankkeissa apu voi olla hyvin konkreettista neuvontaa, joissakin toisissa tukeudutaan vain nettisivuilta saatavaan informaatioon.

Hajautetusta toimintamallista ovat esimerkiksi esim. OPH:n kautta toteutettavat Erasmus+ Nuorisovalan nuorisovaihtohankkeet, joissa kunkin hankemaan partnerit hakevat ja saavat rahoituspäätöksensä ohjelmakriteerien pohjalta oman maan rahoittajaviranomaisilta. Joskus voi käydä niin, että osa partnerikonsortion jäsenistä saa myönteisen päätöksen, osa kielteisen. Tämä ei välttämättä tarkoita koko projektin kaatumista. Hajautetut kv. hankerahoitukset ovat tyypillisesti melko pieniä rahoitustasoltaan, kuten esimerkiksi Nuorisovaihdot (10.000-30.000 euroa). Keskitetyistä rahoituksista esimerkkinä on esimerkiksi Erasmus+ Sport, jossa kaikki hakemukset lähetetään sähköisten järjestelmien kautta Brysseliin EACEA:lle, joka tekee päätökset annettujen ohjelmakriteerien pohjalta hyödyntäen ulkopuolisia asiantuntijoita (hankearvioitsijoita). Yleensä kansainvälisissä hankkeissa järjestetään joko hajautetusti tai keskitetysti Infopäiviä (Info Day) ko. hankerahoituksesta. Tilaisuudet antavat perustietoa hakijoille, ja tarjoavat usein mahdollisuuden keskustella epävirallisesti suoraan ko. rahoitusta hallinnoivien henkilöiden kanssa. Nimenomaan nämä epäviralliset keskustelut saattavat olla antoisia. Usein infotilaisuudet striimataan, että perusinfon rahoituksen mahdollisuuksista ja huomioitavista asioista saa missä tahansa nettiyhteyden päässä.

LÄHDELUETTELO

EU-eurot liikunnalle ja urheilulle 2021-2027-rahoitusopas

Maa- ja metsätalousministeriö, nettisivut: CAP-ohjelman valmistelu (Maaseutuohjelma)

- <https://mmm.fi/cap27>

Leader-Suomi, nettisivut

- <https://www.leadersuomi.fi/fi/>

ESR+ -ohjelma (Euroopan sosiaalirahasto plus), nettisivut

- <https://rakennerahastot.fi/euroopan-sosiaalirahasto-plus-esr>

EAKR-ohjelma (Euroopan aluekehitysrahasto), nettisivut

- <https://rakennerahastot.fi/euroopan-aluekehitysrahasto-eakr>

Interreg-ohjelmat, nettisivut

- <https://rakennerahastot.fi/interreg-ohjelmat>

Opetushallitus, nettisivut: Erasmus+ -ohjelma:

- <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen-ja-kansainvalisyys/erasmus-ohjelma-2021-2027>

CERV-ohjelma (Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -ohjelma), nettisivut

- <https://oikeusministerio.fi/cerv-rahoitusohjelma>

Europe4Health (EU:n terveysohjelma), nettisivut

- https://health.ec.europa.eu/funding/eu4health-programme-2021-2027-vision-healthier-european-union_en

Life-ohjelma, nettisivut

- <https://ym.fi/eu-n-life-ohjelma>

Horizon Europe, nettisivut

- https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/horizon-europe_fi

Kuva: Timo Hämäläinen

Lisätietoja liikunnallista EU-hankkeista löydät:

www.liikunnanaluejarjestot.fi/hanketoiminta/eu

www.olympiakomitea.fi/eu

www.minedu.fi/liikunta